

Biblioteks blad

SVENSK BIBLIOTEKFÖRENING
TIDNING UTGIVEN SEDAN 1916

nr 09/2015

[s12] *Debatt: "Utveckling, inte avveckling"*

[s18] *Tema: Flykting
Biblioteken en fristad*

[s26] *Utblick: Bibliotekarier
ska styra undervisningen*

Accesskampen

[s14] *KB i unikt avtal som möjliggör fjärraccess*

”När världen skakar står biblioteken för trygghet”

På några veckor byter landskapet skepnad. Under många år har människor färdats till Sverige över hav och land, ofta från länder inte så olika vårt eget. Nu kommer ett vandrande tåg av nya folk, många från avlägsna länder. Så många att de förändrar bilden av Sverige.

Och de blir ännu fler, varje vecka.

Många vet vid ankomsten hit inte var de ska vara under resten av sina liv. Var de ska bo och leva. De finns mitt ibland oss. Sverige förändras och vi berörs alla, oavsett om vi är bibliotekarier, anställda på Försäkringskassan eller i Försvarsmakten.

När så flyktingströmmen genom Europa överröstar i medierna av nya fasansfulla terrorattacker i Charlie Hebdo-kvarteren i Paris, sprider det skräck, rädsla och oro hos oss alla. Även bland dem som befinner sig mitt i en lång, mödosam vandring till ett annat land.

ETT BIBLIOTEK I TIDEN bör vara öppet att vandra in i. Alla ska kunna känna att biblioteket är en säker plats att vistas på.

Det är talande att biblioteket är en av de första platser många flyktingar besöker när de kommer hit. Biblioteksbladet träffade barn och unga vuxna kring och i en bokbuss. Flera av dem hade varit i Sverige i mindre än en vecka när vår reporter Håkan Söderberg och fotografen Ulf Lodin mötte dem. Resultatet syns på sidorna 18–24.

Förr var också Sveriges kyrkor öppna för den som sökte en stunds stillhet. Det var tiden före den stora plundringen av kyrkoskatter i svenska landsortskyrkor på nittioalet. Efter det låstes portarna när kyrkorna inte användes.

I DAG HAR MERÖPPET fått ordentligt fäste på svenska bibliotek. Det är en intressant tanke, att det som inte fungerade i kyrkorna – att hålla dem öppna för människor som behöver gå in i dem – nu i stället finner sin form på många bibliotek.

”Att biblioteket är öppet och är en tillgänglig plats stärker lokalsamhället, det står för trygghet och sammanhang när vär(l)den runt omkring skakas”, skrev Peter Alsbjerg på sin blogg dagar efter Paris-attackerna. Han tipsade också om Facebook-gruppen Libraries Step Up (in the time of crisis), där bibliotekarier över hela världen

diskuterar och ger råd när krisen kryper in på, eller exploderar i, den egna omgivningen.

Det saknas inte kreativa vägar som leder bort från kaos och som ger möjligheter till eftertanke. Umgänge, en stunds stillhet – och en känsla av säkerhet. Även det är någonting som biblioteken kan erbjuda människor.

Christer Fälldin
chefredaktör

”Det är talande att biblioteket är en av de första platserna många flyktingar besöker när de kommer hit.”

FOTO: BEATRICE GRANLÉN

I nummer 9 2015

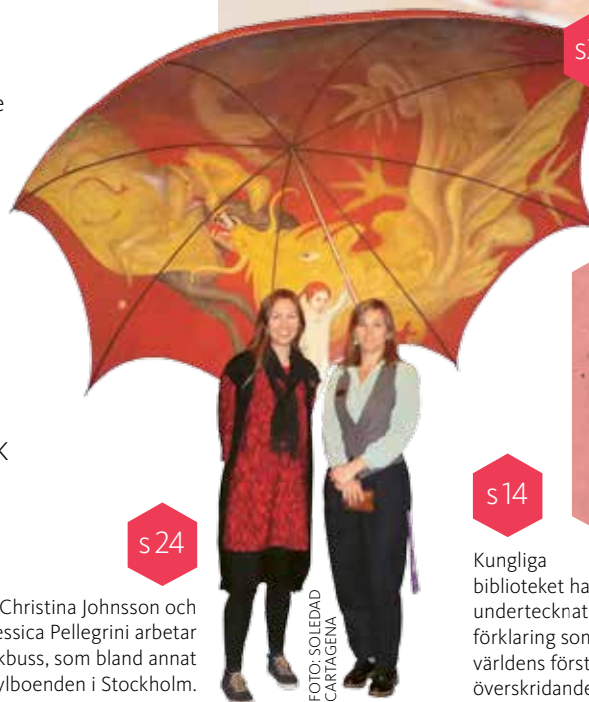
- 2 FÖRORD
- 4 JUST NU
- 5 MÅNADENS ELIN
- 12 DEBATT
- 14 HISTORISKT STEG FÖR FJÄRRACCESS
- 18 **TEMA: FLYKTING**

18 Biblioteken – en fristad för dem som flytt till Sverige
24 Verksamhetscheferna om uppgiften att skapa länkar till det nya landet

- 26 UTBLICK
- 32 RECENSION
- 33 KRÖNIKA
- 34 SÅ ANVÄNDER JAG BIBLIOTEKET
- 36 AKTUELLT FRÅN SVENSK BIBLIOTEKSFÖRENING

FOTO: ISTOCK

s24

Bibliotekarien Christina Johnsson och samordnaren Jessica Pellegrini arbetar med Barnens bokbuss, som bland annat besöker asylboenden i Stockholm.

FOTO: SOLEDAD CARTAGENA

s26

Danska skolbibliotek får en ny, stärkt roll i den pågående folk-skolereformen.

ILLUSTRATION: ELINOR HÄGG

s14

Kungliga biblioteket har undertecknat en avsiktsförklaring som ska leda till världens första avtal om gränsöverskridande fjärraccess.

Chefredaktör/ansvarig utgivare

Christer Fäldin
070-841 75 80, christer@falldinmedia.se

AD

Malin Trotzig
076-539 91 81, malin.trotzig@irismedia.se

Layout

Tove Harström
070-210 08 22, tove.harstrom@irismedia.se

Layout

Elinor Hägg
073-945 41 30, info@irismedia.se

Illustratör

Elisabeth Marttala
070-723 79 18, info@irismedia.se

Postadress

Box 70380
107 24 Stockholm

Besöksadress

World Trade Center D5
Klarabergsviadukten 70
eller Kungsbron 1
Stockholm

Telefon 08-545 132 30

Fax 08-545 132 31

Prenumeration på BBL

För medlemmar i föreningen ingår BBL i medlemsavgiften.
350 kr för enskild medlem (heltidsstudierande och

pensionärer 175 kr). Övriga betalar 550 kr (Sverige), utanför Sverige, 700 kr.

Tryck

Norra Skåne Offset,
Hässleholm
ISSN: 0006-1867

Produktion

Biblioteksbladet produceras av Iris Media AB för Svensk biblioteksforening. Redaktionen förbehåller sig rätten att korta och redigera manus. För obeställt material ansvaras ej.

Annonskontakt

Bo Eriksson
08-717 43 55
070-714 90 55
bo.erikssonmedia@telia.com
Moms utgår ej.

Biblioteksbladet är TS-kontrollerad.

Denna tidning gick i tryck den 17 november.
www.biblioteksbladet.se

Omslagsillustration:

Elisabeth Marttala

Svensk biblioteksforening är en ideell forening med uppgift att främja svenskt biblioteksväsen. Biblioteksbladet speglar foreningens verksamhet, åsikter och ställningstagande men har också till uppgift att väcka egen debatt genom att ge utrymme åt andra åsiktsyttringar. Tidningen har en fri och självständig roll och bedrivs med tryckfrihetsförordningen som grund.

Låna hem en borr

Lisa Jansson, sektionschef på områdesbiblioteket Garaget.

Borrmaskiner, gästavar och elcyklar går numera att låna på folkbibliotek. Utvecklingen går hand i hand med en större trend mot att dela på resurser i stället för att äga själv. Men hör det till bibliotekets uppdrag att förse invånarna med verktyg? Därom går åsikterna isär.

TEXT OCH FOTO FATIMA GRÖNBLAD

Vardagsrumskänsla i Garaget.

Allt fler börjar tröttna på överflödssamhället och försöker hitta alternativ till att behöva äga saker själva. Trenden, som brukar gå under namnet delandets ekonomi eller samverkanskonsumtion, tar sig uttryck på en rad olika sätt – som lånegarderob, samåknings tjänster och gemensamma cykelverkstäder.

Utvecklingen märks även på biblioteken, där nya föremål börjat dyka upp. Områdesbiblioteket Garaget i stadsdelen Sofielund i Malmö är ett av dem. Här går det utöver det vanliga utbudet att låna verktyg, hantlar, brädspele och symaskin.

– Vi har även lånat ut kläder tidigare, i samarbete med Klädotelet i Malmö. Tyvärr slutade de med sin verksamhet, säger Lisa Jansson, sektionschef.

Inrymt i en gammal maskinhall, där de stora traverserna hänger kvar,

är det högt i tak i dubbel mening på Garaget. När Malmö stad 2007 beslutade att fylla den tomma lokalen med verksamhet var det med en tydlig målsättning att skapa en lokal mötesplats, där boende i området är med och bestämmer över innehållet.

Så har det också blivit. I linje med invånarnas önskemål rymmer lokalen utöver ett bibliotek även ett kafé, en scen och bokningsbara mötesrum.

I EN DEL AV LOKALEN finns en kreativ hörna. Här går det att låna symaskin och målar- och pysselgrejer. Här finns också ett skåp med sällskapsspel, samt ett verktygsskåp med skylten ”Hemlån 3 dagar”. Varmluftspistol, slagborr, fogpistol och planslip är några av de 30-tal maskiner och verktyg som erbjuds.

– Slagborrarna är klart populärast, därför har vi köpt in tre stycken, säger Lisa Jansson.

Hon berättar att det hela började med att vaktmästaren på Garaget skaffade fler och fler verktyg för att utföra sitt arbete.

– Då lärde sig människor att han hade en massa verktyg, och en del stammisar frågade efter dem. Vi gjorde i ordning en cykelreparationslåda för utlåning. Sedan kom det frågor om fler saker.

Efter att ha undersökt intresset med en enkät bestämde sig personalen för att bygga upp ett litet verktygsbestånd för utlåning. De började med sex verktyg och har utökat efterhand.

UTLÅNINGEN HAR IFRÅGASATTS, även om det inte sker så ofta. Bland annat blev Lisa Jansson kontaktad av en tjänsteman på kommunens näringslivskontor som uttryckte oro för att gratis utlåning av verktyg kan konkurrera ut lokal handel. Hon tror att den farhågan är överdriven.

– Det är så ringa omfattning. Vi lånar ju också bara ut verktygen. Be-

– eller en elcykel

höver man material som till exempel slippapper, spik och annat måste man gå och köpa det.

Hon hänvisar även till att alla verksamheter i Malmö stad har i uppdrag att utjämna socioekonomiska skillnader mellan medborgarna.

– Alla har inte råd att köpa en borr.

JONAS SÖDERHOLM är doktorand i biblioteks- och informationsvetenskap vid Högskolan i Borås. Han har gjort en studie av tre av det 60-tal privata och offentliga bibliotek som lånar ut verktyg i USA. Det mest omfattande, Berkeley Public Library, inledde utlåningen redan 1979. Där sker verktygsutlåningen i en separat byggnad, men med det vanliga lånekortet. Sortimentet omfattar tusentals verktyg och i lånedisken står personer som är kunniga hantverkare.

Jonas Söderholm berättar att de

han intervjuat beskriver verktygsbiblioteken som en service till invånarna – ett sorts gemensamt förråd för dem som inte själva har råd eller plats.

– Det handlar om att göra något användbart för invånarna, så att möjligheten att sköta om hus och trädgård inte ska vara beroende av inkomst.

MEN BÖR BIBLIOTEK verkligen ägna sig åt att låna ut bormaskiner och grästrimmers? Som forskare anser sig Jonas Söderholm inte vara lämpad att svara på den frågan. Han konstaterar bara att åsikterna går vitt isär: En del menar att bibliotekets uppdrag är att tillhandahålla kultur. Andra lyfter fram bibliotekets roll i att stötta människor i det samhälle det är en del av, utifrån deras behov.

– Med det synsättet blir det naturligt att bredda utbudet, säger Jonas Söderholm. ■

Sällskapsspel till utlåning.

Kikare & bouleklot

Fler exempel på ovanliga utbud:

Kikare – Söderhamns bibliotek
Konst – Oxelösunds bibliotek
Skridskor – Mötesplats Norrby, filial inom Borås bibliotek
Bouleklot – Gamlestadens bibliotek, Göteborg

MÅNADENS ELIN AV ELIN LUCASSI

Elin Lucassi är serietecknare, illustratör och skribent och jobbar dessutom med utbildning på Kungliga biblioteket. Hennes debutbok *Jag är den som är den* utkom på Kartago förlag i januari 2015.

Konstnärlig ledare för Poesifestivalen är tidskriften 10TAL:s chefredaktör Madeleine Grive.

Poesifestival med musiktema

För nittonde året i rad är det högtidsvecka för poesiälskare. Tidskriften 10TAL bjuder som vanligt in till Stockholms största litteraturfestival under veckan 23–28 november.

TEXT CHRISTER FÄLLDIN FOTO CHARLES L SJÖLANDER

A Författare från Jamaica, Sápmi, Ukraina, Kroatien, USA, Slovenien, Danmark och Sverige uppträder med musiker, dansare, konstnärer och skådespelare under sex grå novemberkvällar.

Temat för Stockholms internationella poesifestival är Lyriken & Musiken och speglar hur mycket musiken

betyder för lyriken – och vice versa. Nytt för i år är att Poesifestivalen håller till inne på Konstakademien.

Till nyheterna på festivalen hör också årets minitema om Ukraina. Ett antal poeter från landet är inbjudna för att delta i olika workshops med svenska poeter, bland dem Aase Berg och Jonas Gren. Från Ukraina deltar bland andra Kateryna Babkina. ■

VILL NI HA DAGENS ARBETE GRATIS TILL ERT BIBLIOTEK?

Dagens Arbete vill berätta, beröra, bilda och befria till engagemang.

Helle Klein,
chefredaktör

Vi är industriarbetarnas tidning som satsar på

- Granskande journalistik
- Högklassiga bildreportage
- Intressanta personporträtt
- Berättande reportage
- Namnkunliga krönikörer
- Serier och satir

ERBJUDANDE

Beställ Dagens Arbete till ditt bibliotek!

Få 10 nummer under ett år **helt utan kostnad**.

Skicka anmälan till stina.nilsson@da.se eller ring 08-786 03 01.

Dagens Arbete är en medlemstidning för fackförbunden IF Metall, GS och Pappers. Vi kommer ut med tio nummer per år och har en upplaga nära 400 000 exemplar. Dagens Arbete syns och hörs i samhällsdebatten.

DAGENS ARBETE

NYA PRODUKTER VINTER 2015

Elastic-estetiskt tilltalande displatstöd i frostad akryl med spännband i olika kulörer. Elastic finns både som enkel- och dubbelsidig och i två olika längder. Passar inne i så de flesta leverantörers bokhyllsystem.

TUSENTALS MED
FÄRGER ATT VÄLJA
MELLAN!

Ella & Theo -en ny serie av bok-, sitt- och displaytråg i tre olika storlekar, och tusentals olika färger. Trågen går att kombinera för att skapa lekfulla och yteffektiva lösningar för de lite mindre biblioteken.

 BIKETJÄNST
BIBLIOTEKSINREDNINGAR

Tel: +46 472-300 36 • info@biketjanst.se • www.biketjanst.se

Bibliotecha Non Grata är ett bibliotek och samtidigt ett pågående verk, enligt Måns Wrangle och Igor Isaksson.

Ett bibliotek för refuserade böcker

Med ett bibliotek i biblioteket hyllas Millenniumförfattaren Stieg Larsson i Umeå. 300 refuserade romaner ingår i konstverket Bibliotecha Non Grata där konstnärerna ställer frågan: Vem får höras och synas i det offentliga rummet? I fokus står Stieg Larssons hjärtefrågor om demokrati och yttrandefrihet.

TEXT OCH FOTO YVONNE RITTVALL

det nybyggda Stadsbiblioteket i Umeå invigdes nyligen Bibliotecha Non Grata, Det önskade biblioteket, fyllt av icke önskvärd litteratur. Verket är skapat av konstnären Måns Wrangle, tidigare rektor för Konsthögskolan i Stockholm och arkitekten Igor Isaksson och är resultatet av ett gestaltungsuppdrag utlyst av Umeå kommun.

– I likhet med Sara Lidman konstverket Lev! ville vi hitta något som lyfter fram Umeåsonen och hedersmedborgaren Stieg Larssons gärning och som väcker frågor kring högaktuella ämnen, säger kommunens konstintendent Moa Krestensen.

SOM EN JÄTTELIK, inglasad ekbokhylla och gigantiskt monument står Bibliotecha Non Grata vid Stadsbibliotekets entré, intill platsen för släktforskning.

– Med verkets arkivkänsla passar det bra just här, tycker Moa Krestensen.

Även Igor Isaksson lyfter platsens betydelse för verket.

– Det rör sig mycket folk just här och det är en fin plats i en modig och spännande byggnad.

I ARBETET MED att samla in refuserade manus till Bibliotecha Non Grata använde sig Måns Wrangle och Igor Isaksson av annonser i dagstidningar, litteraturbloggar, facebookgrupper och pressreleaser.

– Vi fick i anonyma, refuserade manuskript från hela världen. Dessa har bundits in hos samma bokbinderi som Bibliotekstjänst använder sig av för sina låneböcker. Bokbindaren har slumpmässigt fått välja någon av de sex bokstorlekarna till varje titel. I Bibliotecha Non Grata har böckerna sedan placerats i både visuell och poetisk ordning. Tillsammans bildar titlarna på bokryggarna en kollektiv diktsamling, berättar Måns Wrangle.

I mötet med Bibliotecha Non Grata överraskas man av att böckernas abstrakta skuggverk ger associationer till skyskraporna i New York.

– Det är en blinkning till Stieg Larssons stadsmiljöer i hans böcker, säger Igor Isaksson.

När man går nära verket tänds ljuset och böckerna bakom den frostade glasskivan tydliggörs för att sedan åter döljas i mörker.

– Med denna växelverkan vill vi visa på det som får synas och inte synas, som är inbjudande och samtidigt bjuder på motstånd som är permanent och flyktigt. Precis som i Stieg Larssons kriminalromaner göms en tydlig berättarstruktur i vårt verk och vi inbjuder besökaren till att fundera kring de frågor vi vill väcka, förklarar Måns Wrangle.

VA D ÄR DET då för manus som finns i Bibliotecha Non Grata?

– Det är manus av skönlitterär art och diktsamlingar som blivit censurerade av förlag runt om i världen. Som inte är kommersiellt gångbara, som trendmässigt inte passar in och som är för radikala. Helt enkelt manus som inte passar in i det offentliga samtalet, men som vi tolkar är opinionsbildande, säger Måns Wrangle. ■

*“ Vi har under hela resan
fått snabb och inte minst
personlig hjälp...
Så här långt är vi mycket
nöjda! ”*

Bibliotekschef Katarina Tollbäck Ericson

Mikromarc 3 självklart val för Burlöv kommun

Nyligen upphandlade Burlövs kommun ett nytt biblioteksdatasystem. Kravet var ett modernt, prisvärt och väl fungerande system. Valet föll på Mikromarc 3 från Bibliotekscentrum.

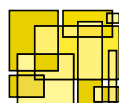
– Konverteringen har skett på ett genomtänkt sätt i flera steg och systemansvarige har på nära håll kunnat följa processen. Utbildningen hölls av en kunnig och pedagogisk utbildare, som också var på plats vid driftstart för att hålla oss i handen. Supporten har hela tiden fungerat utmärkt, säger bibliotekschef Katarina Tollbäck Ericson

– Vi har under hela resan fått snabb och inte minst personlig hjälp. Allt kan inte förutses, så naturligtvis dyker det upp hinder på vägen, men det har alltid funnits en lösning. Så här långt är vi mycket nöjda!

Uppliv skillnaden med Mikromarc 3
på www.youtube.com/mikromarc

Tel 0470-53 25 30
www.bibliotekscentrum.se

Bibliotekscentrum

Nick Moore ur tiden

Professor Nick Moore avled tidigare i år. För många, verksamma inom svenskt folkbiblioteksväsen under 1980- och 90-talet, var Nick Moore ett känt namn. Så också för många BHS-studerande, som mötte honom som gästföreläsare under 1980-talet.

Nick hade en mångsidig och gedigen biblioteks-karriär. Den innefattade bland annat forskning och undervisning vid bibliotekarutbildningar vid Birmingham Polytechnic och University of Brighton. Han hade också en rad internationella uppdrag. Till exempel för British Council, som regional samordnare i Asien. Han hade ett stort samhällsengagemang och var verksam i en rad frivilligorganisationer, bland annat som ordförande för Book Aid International (f.d. Runfurly Library Service).

VID SIDAN AV ANSTÄLLNINGAR OCH övriga uppdrag drev han sedan 1982 tillsammans med sin hustru Elaine Kempson konsultfirman Acumen, som specialiserat sig på utvärdering av bibliotekens verksamhet. Nick var dessutom en flitig skribent och anlitad föredragshållare i många delar av världen – inklusive Sverige.

Det var i den sistnämnda egenskapen han blev bekant i de svenska folkbiblioteken. Dels genom sin medverkan vid de Angloskandinaviska bibliotekskonferenserna, men även vid andra sammankomster. År 1984 medverkade han i en idékonferens i Tylösand, med temat Book Stock Management. Frågan om hur

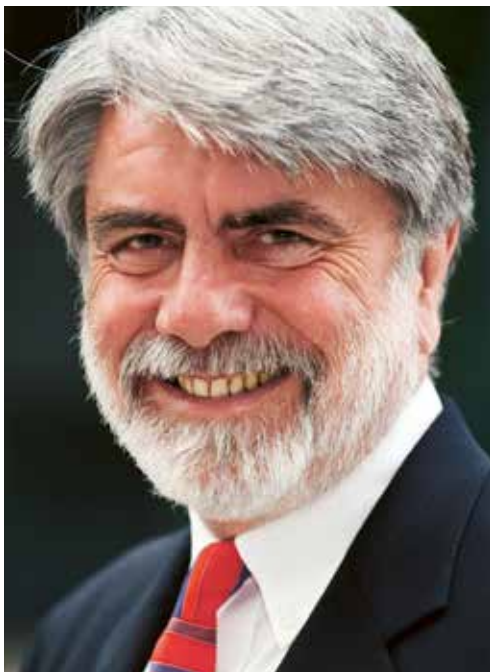

FOTO: BOOK AID INTERNATIONALA

NICK MOORE
1950 – 2015

folkbiblioteken skulle hantera sina växande bokbestånd hade blivit akut. Möjligen var konferensen indirekt upphovet till det omtalade GÖK-projektet. Avsikten med projektet var att de deltagande biblioteken skulle ompröva sina bokurvalsrutiner och inte minst pröva om en större lyhörighet för låntagarnas önskemål skulle få katastrofala följder. Inte oväntat blev det ett himla liv.

DE TIDIGA KONTAKTERNA med Nick Moore blev också en dörröppnare till den brittiska bibliotekstraditionen, där redan under 1970-talet, folkbiblioteken fått ett ökat ansvar som centraler för samhällsinformation. Detta blev också en viktig fråga för svenska folkbibliotek. Artiklarna om

Det politiska biblioteket, BBL 1975, 1–2 och projektet i Skellefteå, Folkbibliotekens roll i samhällsinformationen 1977–1979, vittnar om det ökande intresset.

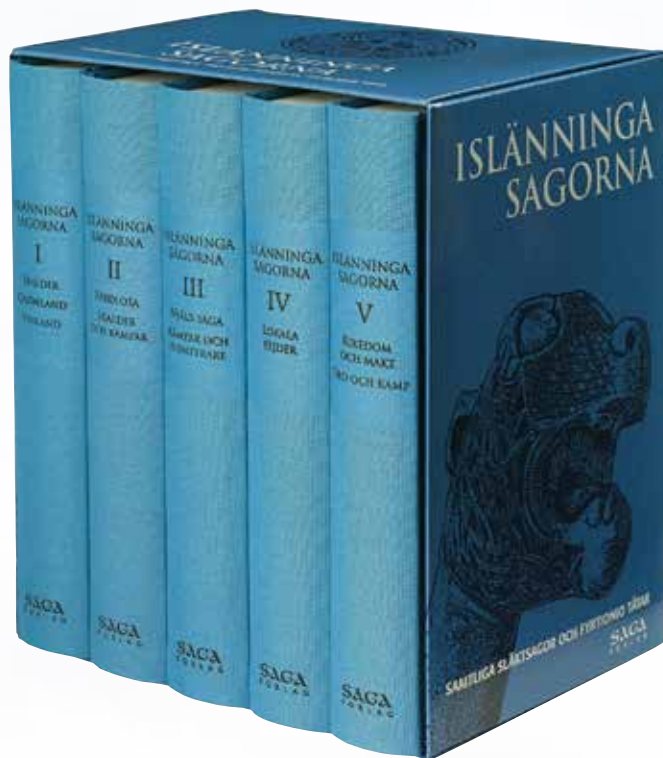
ETT ANNAT PÅTAGLIGT exempel är att intresset för att mäta biblioteksverksamheten tog fart på svensk mark. Vid IFLA-konferensen år 1983 väcktes frågan om behovet av bättre metoder för att mäta folkbibliotekens verksamhet. Nick fick i uppdrag att utarbeta ett underlag. Vid IFLA-konferensen i Paris år 1989 presenterade han rapporten *Measuring the performance of public libraries*. Rapporten fick stor spridning. På uppdrag av Kulturrådet sammanställde Anna-Lena Höglund rapporten *Mäta* för att veta (1992). Tillsammans med Christer Klingberg vidareutvecklade hon

resultaten i *Strategisk medieplanering* som publicerades år 2001.

NICK MOORES ENGAGEMANG inspirerade även Stockholms universitetsbibliotek att testa den amerikanska manualen *Measuring academic library performance* i ett särskilt projekt 1993/94. Med sin kunskap och sin osentimentala klarsyn var Nick Moore en mycket angenäm bekantskap. Han hade en osedvanlig förmåga att uttrycka sig begripligt. Han föll aldrig för frestelsen att utnyttja sitt språkliga övertag. Och han fick oss, trots våra stapplande språkkunskaper, att känna oss mycket klokare. ■

Barbro Thomas
Margareta Törngren

Svenska folkbibliotek Passa på!

Beställ de klassiska Islänningasagorna till subventionerat pris!

Riksbankens Jubileumsfond, Kungl. Vitterhetsakademien och Kungl. Gustav Adolfs Akademien har anslagit 140.000 kronor till subventionering av de svenska folkbibliotekens inköp av det stora bokverket Islänningasagorna. Samtliga släktsagor och fyrtionio tåtar (5 stora volymer i vackra blå band, utg. 2014) med 1.000 kr per försålt bokverk.

Det innebär att ett begränsat antal bibliotek nu kan beställa detta i pressen starkt lovordade storverk med översättningar av klassiska texter till ett pris av **1.198 kr inklusive gratis frakt**, genom att beställa det från det isländska förlaget Saga Forlag, Flokagata 65, 105 Reykjavik, enklast via nätet; www.sagaforlag.is eller e-post: vinland@centrum.is

"Nordens viktigaste – och enda – bidrag till världslitteraturen"

Torgny Nordin i GP

"Om ni hamnat i Netflix eller HBO-bulimi, och inte klarar er utan brutal action, fast vill pröva med papper, föreslår jag det nya femkilosverket Islänningasagorna"

Maria Schottenius i DN

"Nyöversättning av de isländska sagorna är 5,6 kilo litterärt guld"

Thomas Bredsdorff i danska Politiken

Flokagata 65 – 105 Reykjavik – Iceland - Tel: (354) 552-8989
www.sagaforlag.is ▪ vinland@centrum.is

SAGA
F O R L A G

DEBATT

Vad tycker du?
Skicka in ditt
debattinlägg till
redaktionen@
bbl.biblioteks-
foreningen.org

Meröppna bibliotek – utveckling, inte avveckling

Meröppet har potential att stärka bibliotekets roll i lokalsamhället. Det är en möjlighet att utveckla samhället, inte nedmontera, skriver Kristina Elding och Annelie Krell i en replik till Per Hjalmarson.

Kristina Elding (överst) och Annelie Krell är utvecklare vid Kultur Skåne, Region Skånes kulturförvaltning, och kontaktpersoner för Svensk biblioteksförningens expertnätverk för meröppna bibliotek.
FOTO: KENNET RUONA

Meröppna bibliotek ställer frågan om biblioteksprofessionen och folkbibliotekens roll i samhället på sin spets, skriver Per Hjalmarson i ett debattinlägg i Biblioteksbladet nr 8 2015.

Vi vill börja med att peka på skillnaden mellan meröppet (bibehållen bemanning men ökade öppettider) och obemannade/självetjänande bibliotek. De senare är vanliga i Danmark och har inte sällan införts i samband med ekonomiska nedskärningar. Denna utveckling har vi inte sett i Sverige, tvärtom har de meröppna biblioteken varit satsningar för att utveckla verksamheten. Själva tanken med meröppna bibliotek är att den utökade tillgängligheten utgör ett komplement till bemannad biblioteksservice, inte en ersättning.

JA, MERÖPPNA BIBLIOTEK ställer viktiga frågor om såväl biblioteksprofessionen som biblioteket i lokalsamhället. Det är två av skälen till att Region Skåne med utgångspunkt i den regionala kulturplanen drivit frågan. Genom samarbete med Lunds universitet har vi velat bidra till ökad kunskap kring meröppen biblioteksverksamhet. Under 2015 publicerades både forskningsstudien *Meröppna bibliotek – en verksamhetsform för alla?* av Gabriella Johansson, Emelie Lindberg & Johanna Rivano Eckerdal

och mastersuppsatsen *Bara mera öppet? – Hur meröppet förändrar biblioteket som social praktik – en användarstudie* av Lisa Engström.

Vi tror att meröppet har potential att stärka bibliotekets roll i lokalsamhället, som en öppen tillgänglig plats för möten mellan människor, för möten med litteratur, för samtal, informationssökning, för medborgardrivna aktiviteter etc. Detta kräver professionell bibliotekspersonal.

UNDER DEN SENASTE tjuugoårsperioden har vi sett en utveckling där folkbiblioteken tappar mark åtminstone om man ser till traditionell bibliotekstatistik. Biblioteken bör kontinuerligt arbeta för att stärka sin relevans och närvaro i lokalsamhället. Ett sätt är öka tillgängligheten (uppsökande verksamhet, ökad mobilitet, pop up-bibliotek, meröppet). Ett annat är att fortsätta att utveckla personalens arbete med att tillgängliggöra, facilitera, arrangera och samordna. Ett tredje är att visa på vilka värden biblioteket skapar för sina användare och sitt lokalsamhälle.

Meröppet har ofta inneburit en ökad legitimitet för biblioteket i lokalsamhället och ett ökat användande av biblioteken. Biblioteket har blivit "en snackis på byn" eller för att citera en av respondenterna i en användarundersökning som Kultur Skåne lät göra kring meröppet

”Meröppet har ofta inneburit en ökad legitimitet för biblioteken i när-samhället och ett ökat användande av biblioteken”

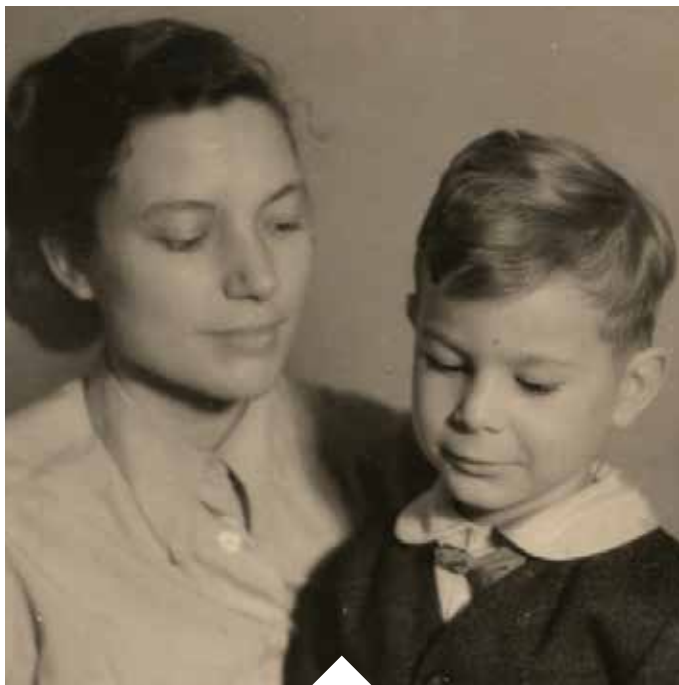
2011: "Tack vare det meröppna biblioteket finns ett bibliotek även för mig".

I de studier som gjorts kring meröppen biblioteksverksamhet är användare generellt noga med att påpeka att de utöver den utökade tillgängligheten också uppskattar och behöver bibliotekspersonalens kompetens under bemannad tid. Bibliotekspersonalen är oundgänglig för det meröppna biblioteket. Meröppet kräver exempelvis ett pedagogiskt arbete för att utveckla skyltning, guidning, tillgängliggörande av bibliotekslokaler och medierna – arbete som kommer användarna till godo även under bemannad öppettid. Att användarna klarar sig själva i större utsträckning när det gäller rutinärenden som att låna och lämna böcker ger möjligheter att lägga personalresurser på exempelvis prioriterade målgrupper.

DE SKÅNSKA ERFARENHETERNA av meröppen biblioteksverksamhet har också visat på tendenser till ett perspektivskifte: vems är biblioteket? Personalens eller användarnas? Användare talar om det meröppna biblioteket som ett förtroende som de vill förvalta. En användare säger: "Med meröppet ger de invånarna möjlighet att få visa att vi bryr oss om biblioteket. En plats att växa på helt enkelt."

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att meröppet är en möjlighet att utveckla (inte nedmontera) biblioteket, med utgångspunkt från användarna i en tid av förändrade levnadsvanor och behovet av att ständigt utveckla biblioteket som en självklar plats och aktör i närsamhället. ■

Kristina Elding, Annelie Krell

FÖRINTELENS MINNESDAG - 27 JAN

Den 27 januari varje år samlas människor över hela världen i en manifestation för att hedra Förintelsens offer. Det är samma datum som koncentrationslägret Auschwitz befriades 1945.

MINNESDAGSUTSTÄLLNINGEN

Inför Förintelsens minnesdag erbjuder vi en utskrivbar miniatyrtställning som du kan ladda ned och sätta upp på t ex ditt bibliotek eller din skola. Till utställningen tipsar vi om passande diskussionsövningar att ta upp i klassrummet, anpassade för årskurs 9 och gymnasiet.

Årets utställning handlar om människosynen i Nazityskland. Fokus är T4-aktionen, nazismens eutanasi-program, som riktades mot människor med funktionsnedsättning.

MINNESDAGSKALENDARIUM

I vårt minnesdagskalendarium kan du lägga upp evenemang som arrangeras av din skola, bibliotek, kommun eller förening i samband med 27 januari.

Foto: Lotte och Robert Wegemann. Robert var ett av offren för T4-aktionen, men överlevde. USHMM

FORUM
FÖR
LEVANDE
HISTORIA

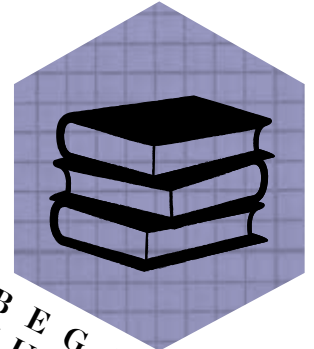
Mer information hittar du på
levandehistoria.se/27januari

B E G A A
 U U O R B B
 H D D I G F N
 O S C E S V
 S B Q H R
 U X L B R
 F H P V H
 A O S L C

K L D A M D F S
 A M D S H E G
 T C F X O N A
 A T O C G P N M
 C B P Z C N D L

B E G A A
 U U O R B B
 H D D I G F N
 O S C E S V
 S B Q H R
 U X L B R
 F H P V H
 A O S L C

Historiskt steg för fjärraccess

Kungliga biblioteket har undertecknat en avsiktsförklaring som ska leda till världens första avtal om gränsöverskridande fjärraccess. Tillsammans med Åbo Akademi ska forskare få digital tillgång till audiovisuellt material via internet.

TEXT CHRISTER FÄLLDIN ILLUSTRATION ELINOR HÄGG

Digitaliseringen förändrar successivt världen. Den riktigt omvälvande förändringen, att tillgängliggöra all väsentlig information på internet, är långt ifrån här ännu. En av de svåraste nöterna att knäcka är att juridiken kring upphovsrätten ännu inte är universell, eller ens internationell. Upphovsrätten är nationell och ses med olika ögon beroende på ländernas rättstraditioner.

MAN KAN MED visst fog säga att digitaliseringen och tillgängliggörandet av information har brutit igenom många vallar, men det gäller inte upphovsrättsligt skyddade verk. Inom EU pågår nu ett stort arbete som ska forma den framtida europeiska upphovsrätten. Resultatet blir färdigt nästa år.

Forskare har särskilda behov att få tillgång till material i digital form, och att inte begränsas av geografiska landgränser. Fjärraccess, att via internet ta del av upphovsrättsligt skyddat

”Tillgängliggörandet av information har brutit igenom många vallar, men det gäller inte upphovsrättsligt skyddade verk”

material oavsett i vilket land du befinner dig i, är lösningen på forskarnas behov. I den andan arbetar Kungliga bibliotekets Jerker Rydén och Christopher Natzen.

I arbetet med att tillgängliggöra information, filmer, böcker eller annat upphovsrättsligt skyddade verk finns flera fronter. Just nu processar till exempel Google i amerikanska rättssalar för rätten att digitalisera böcker, och sedan göra dem sökbara som korta stycken på nätet, med hänvisningarna till ”fair use” i rättsprocessen. Google Books är ett projekt som möter juridiskt motstånd. Och eftersom upphovsrätten ser olika ut i olika delar av världen

har det hittills inte ens för detta globala bolag gått att forcera internationella gränser.

DÄREMOT HAR Kungliga biblioteket nu lyckats med någonting som ingen annan ännu har gjort. I ett pilotprojekt som startade i våras med universiteten i Umeå och Lund får forskare fjärraccess genom särskilda avtalslicenser. För ett par veckor sedan inleddes nästa fas i detta

projekt då KB undertecknade en avsiktsförklaring om att möjliggöra gränsöverskridande fjärraccess. De andra påskrivande parterna är Åbo Akademi och avtalslicensorganisationerna Copyswede i Sverige och Kopiosto i Finland.

Det är i sig en stor nyhet i forskarvärlden, eftersom om avsiktsförklaringen leder till ”gränsöverskridande fjärraccess” så är det första gången i historien det sker. Det är redan en nyhet som nått långt ut i världen och projektet följs med stort intresse i andra länder.

Forskare i Sverige och Finland ska inom ramen för projektet i första steget få digital tillgång till KB:s audiovisuella material strömmande via internet.

– Det är ett unikt samarbete för att tillgängliggörandet är gränsöverskridande och sker via fjärraccess med stöd av avtalslicenser, säger Jerker Rydén, verksjurist på KB.

Han driver pilotprojektet tillsammans med kollegan Christopher Natzén som i sin tur även är projektledare inom det europeiska projektet EUscreenXL med att tillgängliggöra audiovisuellt material från Europas nationella arkiv på webben.

– Vår tanke är att skapa en on demand digital tjänst för forskningen. Vi bygger en modell med metadata och forskare går in och söker och begär den information de vill ha. Vi har lanserat i Lund och Umeå. Nästa steg blir Åbo Akademi. Där-
efter London och USA, säger Jerker Rydén.

OM JERKER RYDÉNS och Christopher Natzéns vision slår rot som de tänker sig, har KB varit med och skapat ett globalt digitalt bibliotek. Just nu ser det ut som om KB har lyckats få ett för-
språng i kapplöpningen med andra parter, varav Google är en. För tillfället pågår diskussioner mellan KB och 37 olika forskningsbibliotek i Europa om anslutning till projektet.

Google däremot har, med Jerker Rydéns ord, placerat sig självt i en ostkupa. Företaget ser världen utanför, men tar sig inte dit på grund av upphovsrättens ”nationella natur”. Fair use ”studsr i ostkupas glas, men tränger inte ut”.

– Begreppet fair use har ingen bäring utanför USA så det är ingen framkomlig väg. Och Google har ju heller inte lyckats ta sig vidare ens i USA, säger han och tillägger att KB har en upphovsrättsligt sett mer avancerad produkt än Google.

Rydéns och Natzéns vision är att gå i spetsen för att utveckla en helt ny tjänst som erbjuder vad helst forskare efterfrågar av skyddat material.

– En forskare som sitter i Melbourne och vill ha tillgång till någonting som finns i Umeå ska kunna få informationen via internet. Besparings-
potentialen är enorm både vad gäller tid och pengar.

De båda vill även åstadkomma en kollektiv licensiering som ska bygga på samförstånd om att uppnå access över gränserna. För att lyckas nå dit krävs både strategier – och affärsmodeller.

– I ett avseende måste vi göra som Google.

”Vi måste skapa en global affärsmodell. Ju fler bibliotek och länder som deltar, desto billigare”

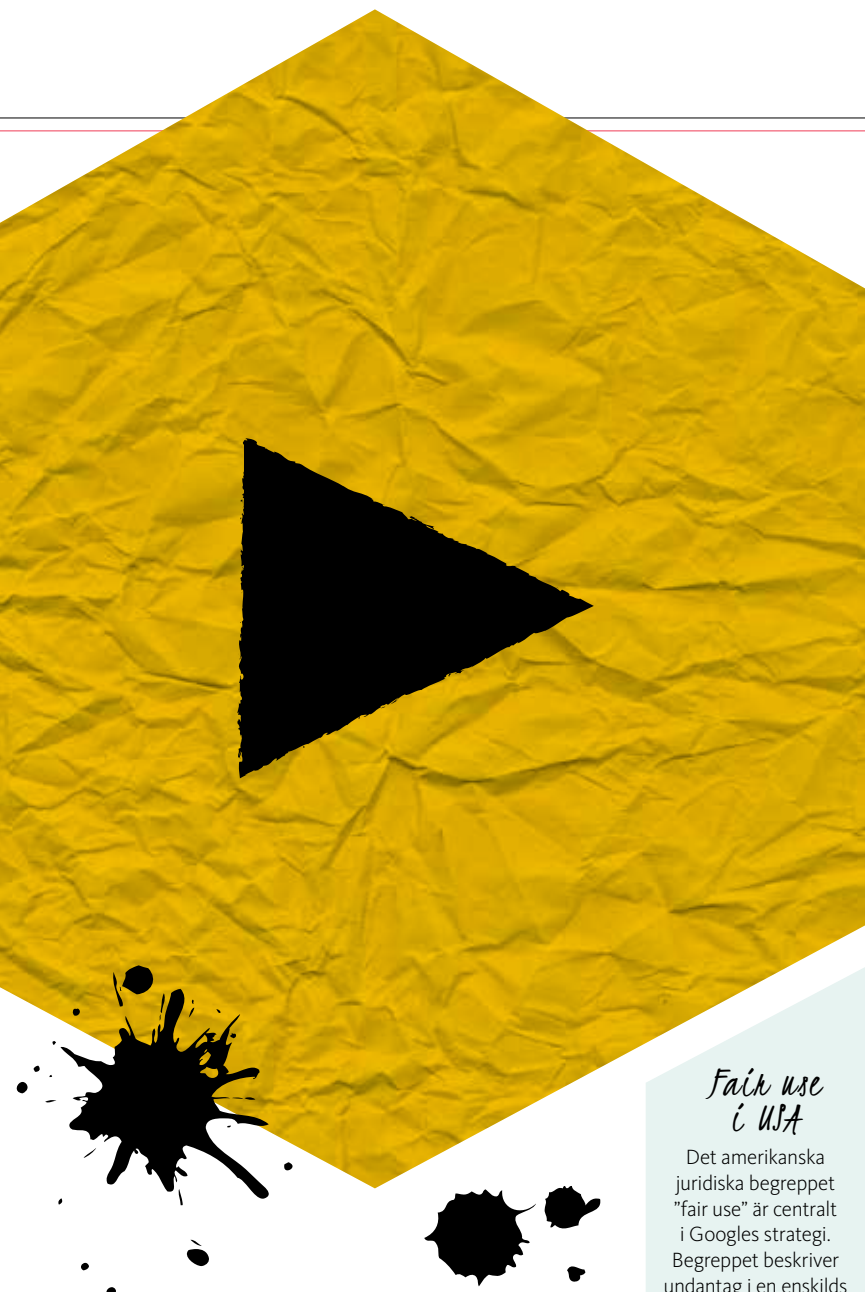
Jerker Rydén
FOTO: PRIVAT

Vi måste skapa en global affärsmodell. Ju fler bibliotek och länder som deltar, desto billigare.

Det arbete som nu är i sin linda mellan Åbo Akademi och Kungliga biblioteket är en fjärr-accesspilot – ett testlabb där det finns ”massor av stenar att lyfta på”, och som ingen någonsin tidigare har gjort. Det är lätt att ana att arbetet långt ifrån är enkelt. Hur ska det finansieras? Hur blir det slutliga utfallet i EU:s personuppgiftslag som kommer under nästa år? Frågorna som ännu saknar svar är väldigt många fler.

– Vi har nått samförstånd om att gå utanför Norden och även Europa. Kanske kan vi uppnå en kritisk massa som visar sig kunna fungera globalt. Nu gör vi ju det som Google ville göra, att genom ”konsortietanken” bygga ihop 40 forskningsbibliotek i Europa. På det sättet kommer vi förbi den nationella begränsningen, säger Jerker Rydén.

FÖR ATT KUNNA lyckas bygga någonting som fungerar över nationsgränserna är det nästan ett krav att det finns en koppling till forskningen, menar Jerker Rydén. Forskarrådet är därför knutet till projektet och det finns också en referensgrupp med forskare. Projektet karaktäriseras av att deltagarna är ”cross border-piloter”,

Fair use i USA

Det amerikanska juridiska begreppet "fair use" är centralt i Googles strategi. Begreppet beskriver undantag i en enskilds upphovsrätt. Den som kan hävda att användningen av någon annans upphovsrättsligt skyddade verk är "fair use" får göra det, utan att rättighetsinnehavaren kan förhindra det. Vad som är fair use definieras i varje enskilt fall av en domstol och domen gäller bara i USA. Precis som med övriga undantag i upphovsrätten är domen bara giltig i det land där den utfärdades. Begreppet fair use har sin motsvarighet i en del andra länder, bland annat i Storbritannien.

som snart kan börja visa att det går att arbeta med upphovsrätt över nationella gränser.

– Det som behövs är bara nationella lagändringar, men det finns lagstiftning att utgå ifrån i både Sverige och Storbritannien.

NÄR DEN KRITISKA massan av forskningsbibliotek ansluter sig går det att "sitta i Sverige och ha access till Harvards bibliotek". Även forskningsbiblioteken i tredje världen kan på sikt tänkas bli infogade i denna nya infrastruktur. Kanske har Jerker Rydén rätt när han funderar över hur stor den kan bli.

– Du hittar inte allt på internet, men om du kopplar ihop de stora forskningsbiblioteken kan vi visa att Sverige och Finland är bättre än Google. Bara Harvard har 16–17 miljoner böcker. Vad händer när du för samman forskningens artefakter? ■

Google vann i första rondan

I det långdragna målet mellan Authors Guild och andra individuella författare, samt Google Books, friades Google av domstolen, The 2nd US Circuit Court of Appeals i New York, i oktober.

TEXT CHRISTER FÄLLDIN & TOTTIE LÖNN

Google Books massindexering av böcker för ett sökbart onlinebibliotek är "fair use" och inkräktar inte på upphovsrätten, fastslog domstolen.

Målet gäller dock inte om det är fair use att digitalisera hela litterära verk och göra dem tillgängliga i sin helhet. Domstolen har prövat om hela digitaliserade verk får göras sökbara som "snippets", det vill säga små kortfattade utdrag av verken.

Men en forskare kan inte klara sig med kortfattade utdrag av ett verk, enligt Jerker Rydén, Kungliga biblioteket. Forskningen kräver tillgång till hela eller delar av verk.

– Vi talar om olika saker – äpplen och päron – hela böcker och snippets. När skulle det vara aktuellt att beforska vissa delar av ett verk samtidigt som andra är dolda? Det är knappast vetenskapligt eller i överensstämmande med den metodlära som lärs ut på universiteten, säger Jerker Rydén.

Domen innebär alltså inte en möjlighet att beforska hela verk i USA. Fair use har ingen giltighet utanför USA och US Copyright Office har uttalat att massdigitalisering och tillgängliggörande av hela verk inte rymms inom fair use.

Domen väntas bli överklagad. ■

Ivern är stor när Barnens bokbuss kommer på besök till asylboendet.

En fristad för dem som flytt

Tusentals människor söker asyl i Sverige. Varje vecka. Utmaningarna för samhällets institutioner är stora. Biblioteken anpassar sig snabbt i mötet med flyktingarna, som där hittar sin första fristad i det nya landet.

TEXT HÅKAN SÖDERBERG FOTO ULF LODIN

Det är dags för sagostund i den hotell- och konferensbyggnad i södra Stockholm som för tillfället gjorts om till boende för cirka 400 asylsökande, de flesta från Afghanistan och Syrien.

Christina Johnsson, bibliotekarie på Barnens bokbuss håller i sagostunden. Hon vill låna hissen för att få komma in med kuddar, mattor, sagomaterial och annat som behövs för att genomföra sagostunden.

Det är mycket folk både utanför och inne i receptionen. Det visar sig att man inte kan hålla till i samma lokal som gången innan.

Receptionisten som just portionerat ut påsar med varsin banan och en kaka till några barn ordnar fram nycklar och följer med till den nya lokalen. Det ordnar sig med hissen.

MELLAN 20 OCH 30 BARN samlas i en ring och sätter sig på kuddarna.

Setti Benzohra från Internationella biblioteket i Stockholm är med under sagostunden och översätter till arabiska. Christina Johnson har med sig en påse som innehåller små figurer av Rödluvan, mormor och vargen.

Barnen följer berättelsen med stort engagemang. Men det händer också en del annat.

En gång i månaden kommer Barnens bokbuss till asylboendet. Många barn men även vuxna tar tillfället i akt att ta de första stegen in i det svenska språket.

Någon börjar gråta men får snabbt tröst i Settis knä, en annan rycker en leksak från en kompis, en tredje känner behov av att kissa. Allt känns igen från en sagostund på ett vanligt svenskt dagis.

Att det ska kännas vant och tryggt är också en av poängerna, när det nu handlar om barn som nyligen och ofta under mycket dramatiska omständigheter kommit till Sverige.

CHRISTINA OCH SETTI får applåder av barnen när jägaren till slut lyckats rädda Rödluvan och mormor.

Klarar ni en saga till? Det gör barnen och det blir *Bockarna Bruse*.

Jonathan Ahlm-Brenander visar tålmod under några stressiga timmar. För dagen finns ingen som hjälper honom med tolkning men det går att lösa ändå.

Safi Amirullah från Afghanistan tänker låna ordböcker för att lära sig svenska så snabbt som möjligt.

– Den funkade nog inte lika bra, jag måste erkänna att jag rörde till det lite och glömde bort poängen, säger Christina.

Det verkade inte bekymra barnen särskilt mycket, det blev applåder ändå.

Det är fjärde gången som biblioteket besöker asylboendet.

– Vi lär oss något nytt varje gång, saker som vi kan förbättra till nästa gång, det är lärorikt.

CHRISTINA ÄR OCKSÅ chaufför för Barnens Bokbuss, som hon ställt på parkeringen utanför boendet, laddad med böcker på flera olika språk. Bibliotekarien Jonathan Ahlm-Brenander är på plats för att sköta utlåningen.

Hit går flera av barnen nu när den kanske lite udda versionen av Bockarna Bruse kommit till ända. I bussen är det redan fullt med folk. 11-åriga Saida från Syrien har kommit framåt i kön, räcker fram en bok på arabiska, men också småbarnsboken ”Totte leker”. Ett sätt att ta de första stapplande stegen in i det svenska språket.

Saida har inget bibliotekskort och inga id-handlingar. Hon måste fylla i namn och ålder för att få ett och kunna ta med sig böckerna. Det uppstår språksvårigheter, men med hjälp av andra barn i bussen som skickar in något

”Vi lär oss något nytt varje gång, saker som vi kan förbättra till nästa gång, det är lärorikt.”

svenskt ord här och där, intensivt kroppsspråk, mobiltelefoner som används för att förstå och peka och Jonathans Ahlm-Brenanders tålmod så löser det sig till slut.

– Förra gången hade vi med en som kunde översätta till arabiska men hon är sjuk idag. Det blir lite svårare men man får ta det lugnt, konstaterar Jonathan.

Bakom Saida står en annan tålmodig kille, Safi Amirullah från Afghanistan.

Han har kommit hit ensam, och säger att han är sexton och ett halvt år gammal på det vis som tonåringar brukar säga när de vill vara äldre.

– Jag är här för att låna ordböcker så att jag kan lära mig svenska så fort som möjligt, säger han.

Det fanns inte tillräckligt bra sådana på

Sköt lånemodulen
från mobilen.

X-ref
Bibliotekssystem
www.x-ref.se

bokbussen och Jonathan hänvisar honom till ett vanligt bibliotek som inte ligger långt ifrån boendet.

– Vi har ju begränsningar här i bussen så då hänvisar jag till biblioteket. Det gäller också många äldre som kommer in här och är intresserade av att låna.

Det är tredje gången som bussen besöker boendet och runt 200 kort har startats. De omkringliggande biblioteken har också en rad aktiviteter för de flyktingar som kommer hit.

BIBLIOTEKSBLADET BESÖKER Farsta bibliotek som varje onsdag eftermiddag har Språkkafé. Hit söker sig många nyanlända men också de som har varit i Sverige en tid.

Den som håller i trådarna här är volontären Eva Andersson.

– Jag har tidigare jobbat med SFI och nu

”Och här har vi Mellanbocken Bruse”. Bibliotekarien Christina Johnsson visar och berättar sagor för barnen på asylboendet.

Prenumerera på
Artikel 14
– Sveriges enda
flyktingpolitiska
tidskrift

FÖR MER INFO: WWW.ARTIKEL14.SE

Geblod.nu
BLODGIVNING I SVERIGE

Mosel, som bara varit i Sverige i fem dagar, söker efter böcker för att lära sig svenska. Men han är mest imponerad av Språkkaféet på Farsta bibliotek där man lär sig genom att samtala.

jobbar jag med språkstöd på Enschede gård. Och så har jag tagit på mig språkkaféet. Det är fantasiskt roligt och stimulerande. Det blir spännande samtal, säger hon som för dagen också har hjälp av sin syster Kerstin Björk.

EN AV DELTAGARNA är Mosel från Iran som varit i Sverige i fem dagar och redan har lärt sig ett par viktiga meningar på svenska.

– Jag älskar svenska. Jag älskar svenskarna, säger han.

Han berättar, på engelska, om ett ovanligt flyktingöde, det egna.

– Jag hade inga problem i Iran egentligen. Hade bra jobb, bostad, allt. Men så kom jag i kontakt med kristendomen och insåg att det är en religion med så mycket kärlek, så jag konverterade.

Att konvertera från islam till kristendom är inget man gör ostraffat i Iran, enligt Mosel.

– Nej, det innebär döden direkt. Så därför flydde jag hit.

Mosel vill in i det svenska samhället så fort som möjligt och han blev glad när han fick tips om språkkaféet.

– Jag tror att det är en bra väg att komma in och lära sig språket. Även om jag också lånar

”Jag är musiker, spelar trummor och hoppas kunna utnyttja det i Sverige. Kanske kan jag lära andra spela.”

ordböcker. Jag är musiker, spelar trummor och hoppas kunna utnyttja det i Sverige. Kanske kan jag lära andra spela trummor eller så, säger Mosel som förutom sitt modersmål också talar flytande engelska.

Det görs många insatser på bibliotek runt om i Sverige. I Tierp har biblioteken gått ihop för samla in barnböcker och bilderböcker till asylboendet och planer finns att öppna ett eget bibliotek. I Gnesta bibliotek anordnas träffar mellan bokvänner och boende i Solbacka asylboende. I Helgesbo i Kalmar kommun går en bokbuss varannan tisdag till asylboenden. Listan kan göras mycket lång.

PÅ TV-NYHETERNA, samma dag som vårt besök på asylboendet och på biblioteket, fattar regeringen beslut om att upprätta gränskontroller.

På Twitter skriver författaren Theodor Kallifatides lite förvånat:

”Jag förstår inte riktigt hur den flyktingtragedi vi bevittnar debatteras som ett större problem för oss än för alla som genomlever den.”

På asylboendet och på biblioteket i Farsta arbetar bibliotekspersonal och volontärer under svåra förhållanden men med blicken hela tiden riktad mot att lindra tragedin för dem som verkligen genomlever den. ■

Skapa fokus!

Step Two, en steg i det lilla formatet på hjul

Tom Stepp vid MoveIT, ett allsidigt, reglerbart bord i höjd på hjul

JUST NOW

Just Now, lättplacerade, attraktiva lösningar för exponering av böcker och annat i skön kombination. Idealiska för att lyfta fram nyheter, genrer eller teman på ett nytt och gränsöverskridande sätt, om och om igen. Designern Tom Stepp gjorde det möjligt!

**WE
ARE
LIBRARY
PEOPLE®**

VI HAR MYCKET MER ATT VÄLJA PÅ!
KIKA IN PÅ WWW.EUROBIB.COM
Här finner du dessutom andra nyheter av Tom Stepp,
se exv. MoveIT och Step Two.

Eurobib
direct

www.eurobib.com
PART OF LAMMHLTS DESIGN GROUP

På Tranströmerbiblioteket i Stockholm finns nu ett bokbord med böcker som kan hjälpa barn att förstå flyktingarnas situation.

En viktig länk till det nya landet

Många bibliotek har uppmärksammat den aktuella flyktingsituationen genom att uppsöka asylboenden, sätta upp "Refugees welcome"-skylten och ordna språkaktiviteter för flyktingbarn.

TEXT SOLEDAD CARTAGENA FOTO CECILIA BENGTTSSON

Birgitta Sparre
FOTO: PRIVAT

Biblioteken ställs precis som andra samhällsfunktioner inför stora utmaningar, och viktigt är att se människorna som är på flykt som individer med unika öden samt att våga ta del av deras berättelser. Birgitta Sparre, enhetschef för Hagfors bibliotek, är en

av initiativtagarna till mångkulturprojektet Världssjäl. Tanken är att undersöka hur asylsökande, utlandsfödda och Hagfors invånare kan berika varandra genom foto, dans, film, poesi och sång. Bland annat arrangerades en mångkulturfest som ett musikevenemang under våren.

Den årliga modersmålsdagen firades genom en stor show på scenen med barn och ung-

domar. Utanför foajén visade folk upp mat från sina hemländer.

Birgitta Sparre menar att biblioteket har en viktig uppgift i arbetet med nyanlända. Delvis är det lagstadgat i bibliotekslagen att uppmärksamma andra etniciteter. Det är dessutom en demokratisk arena och naven för kulturen där människor från alla världsdelar kan träffas.

MEN DET ÄR VIKTIGT att förstå att nyanlända inte är en homogen grupp utan består av individer med olika bakgrund och erfarenheter. Biblioteket kan bli länken till unika möten mellan nyanlända och lokalbefolkningen.

– Det handlar om att se biblioteket inte bara som böcker. Vi har alla kulturer såsom musik, film och foto. Det handlar om integration och att förstå varandra. Du kanske inte kan berätta med ditt språk men kan med en bild eller med en dans berätta om ditt hemland.

VERKSAMHETSCHEFEN FÖR Bibliotek Botkyrka, Anja Dahlstedt, tror på den interkulturella tanken, vilket innebär att utbytet mellan kulturer leder till att något nytt skapas. Botkyrka Bibliotek utgår från att det är en styrka att äga flera språk och mångfald ses som en rikedom.

– Om man ska få ett långsiktigt hållbart samhälle behöver man fokusera på att skapa och förstärka ytona mellan människor och kulturer. Där tycker jag att biblioteket har en stor potential som interkulturell arena. På biblioteket möts många olika sorters människor som inte möts på andra ställen. Jag tror inte på en ensidig integration, där en person eller grupp ska integreras för att bli en del av en redan befintlig grupp. För att skapa ett långsiktigt hållbart samhälle behövs ömsesidiga utbyten och integrationer och det möjliggör vi bland annat genom att stimulera interkulturella mötesplatser.

BOTKYRKA KOMMUN har haft två transitboenden för personer som inte i första hand tänker söka asyl i Sverige utan kanske åker vidare till Norge eller Finland. I dag finns det ett transitboende kvar och där har biblioteket bidragit med tidningar och ordböcker som de

Bibliotek Botkyrka var tidiga med att sätta upp skylten som visar att flyktingar är välkomna.

”Om man ska få ett långsiktigt hållbart samhälle behöver man fokusera på att skapa och förstärka ytona mellan människor och kulturer”

Anja Dahlstedt
FOTO: PRIVAT

Therese Flodqvist
FOTO: SOLEDAD CARTAGEN

asylsökande kan ta med sig. Botkyrka kommun tar även emot många ensamkommande flyktingbarn i gymnasieåldern som får vänta länge på en skolplats. Då blir biblioteket viktigt för dem. Dit kommer de bland annat för att låna ordböcker för att lära sig svenska.

Biblioteket i Tullinge har tillsammans med andra organisationer språkaktiviteter med flyktingbarn, just nu främst för barn med tigrinja som modersmål. Bibliotek Botkyrka var också tidig med att sätta upp skylten ”Refugees welcome”.

– I Botkyrka Bibliotek har papperslösa fått bibliotekskort sedan länge. Nu kändes det som att det fanns ett symbolvärde i att faktiskt visa upp det men också att kommunicera till de personer som kommer. Refugees welcome har ju blivit en vedertagen symbol, då förstår man att ”här finns någonting för oss”, säger Anja Dahlstedt.

THERESE FLODQVIST PÅ Tranströmerbiblioteket i Stockholm tycker att det är viktigt att biblioteken uppmärksammar den aktuella flyktingsituationen och

inte fortsätter som vanligt. För att skapa en relation med de asylsökande gick hon till transitboendet i moskén vid Medborgarplatsen med en trave barnböcker.

– Böcker var kanske inte det första de prioriterade på transitboendet när det väller in människor. Det första är mat, vila och duscha för att sedan åka iväg igen. Men min tanke var först och främst att bygga upp ett samarbete med moskén och visa att biblioteket finns.

FÖR ATT GE SVENSKA BARN en förståelse för vad som händer har Therese Flodqvist gjort i ordning ett bokbord där hon ger tips på böcker med temat ”på flykt”.

– Det är också en viktig del, att man tänker att det inte bara är de som ska komma hit och integreras utan att även svenska barn ska förstå att flyktingar är individer som har varit med om svåra situationer. Det är två vägar som ska mötas. Böckerna lånades ut snabbt och det kan bero på föräldrarna som vill förklara för sina barn när de ser hemska bilder på tv och i tidningar. Det finns många bra barnböcker som handlar om människor på flykt. ■

Bibliotekarier ska styra danska skolor

Danska skolbibliotek kallas numera pedagogiska lärlingscentra. Ändringen är en del i den pågående folkskolereformen. Syftet är att modernisera och stärka undervisningen och frigöra resurser för lärarna.

– Vi ser mycket positivt på förändringen eftersom vi får en uttalad och viktig uppgift i arbetet med den nya skolan, menar Birgitte Reindel, ordförande i Danmarks Skolebibliotekarier.

TEXT JOHAN ERICHS FOTO ISTOCK PHOTO

Birgitte Reindel
FOTO: BJARNE
THOSTRUP

Skolbibliotekarierna får ett ännu tydligare ansvar för pedagogik och inlärning i danska grundskolan (folkeskolen), årskurs 1 till och med 9/10. Bibliotekarierna ska ännu mer aktivt än tidigare styra undervisningen men även oftare medverka i lektionerna.

– Vägledning om undervisning och vägledning om evaluering är uppgifter som bibliotekarierna får ökat ansvar för. Uppgiften blir även att knyta aktuell och banbrytande forskning inom utbildning och pedagogik närmare till skolans verksamhet. Meningen är att aktuell forskning inom

exempelvis pedagogik så tidigt som möjligt ska komma skolan till nytta. Det hela känns mycket spännande, säger Birgitte Reindel.

FÖRETRÄDARE FÖR Danmarks Skolebibliotekarier har gett synpunkter och värderingar inför utformning av reformen.

– Det har definitivt tagits stort hänsyn till våra förslag. Vi är eniga med det mesta i reformen. Det enda vi saknar är att regeringen inte klargjort att det ska finnas en särskild skräddarsydd utbildning eller ett särskilt utbildningskrav för att arbeta som skolbibliotekarie i framtiden. Det hade vi gärna sett och den frågan kommer vi att fortsätta att driva.

Som det är nu är det upp till varje skola att besluta om vilka utbildningskrav som ska ställas på skolbibliotekarierna.

– Vi kan tänka oss att man förstärker utbildningen inom vägledning, planering och organisation, både administrativt och praktiskt. Ansvaret på skolbibliotekarierna vilar tyngre nu än tidigare och därför är det viktigt med vidareutbildning och påbyggnadskurser för den som behöver och önskar det. Det finns annars risk för en obalans i den generella utbildningsnivån eftersom kommunernas ekonomiska förutsättningar och resurser är så skiftande. Det finns redan utmärkta vidareutbildningsmöjligheter och det vore bra med ett

kommande obligatoriskt krav för de tidigare skolbibliotekarierna att gå dessa kurser, berättar Birgitte Reindel.

BENÄMNINGEN SKOLBIBLIOTEK försvinner och ersätts av Pedagogiskt läringscenter.

– Befattningen skolbibliotekarie har ännu inte ersatts utan kallas medarbetare på det ”pedagogiska läringscentret” eller pedagogiska vägledare. Vi ser oss som utbildningsvägledare. Det finns säkert de som saknar att kallas bibliotekarie men jag tror inte vår yrkesstatus kommer att sjunka, snarare tvärtom.

Det är tänkt att de fysiska skolbiblioteken ska finnas kvar.

På sikt kommer de danska skolbiblioteken förmodligen att läggas ned, det vill säga de fysiska besökslokalerna i den utformning de har nu. I stället ska biblioteken få en ännu mer direkt aktiv roll i styrningen och utformningen av undervisningen.

”Detta är den riktiga vägen att gå för att dra större nytta av skolbibliotekariernas kompetens och för att avlasta lärarna”

– Jørgen Mandrup Nielsen

– Åtminstone till en början. På sikt kommer nog den traditionella biblioteksverksamheten att sugas upp i den samlade undervisningen på en skola.

Kulturbegivenheter har sedan länge varit områden där biblioteken har tjänat som en aktiv länk mot skolan. Nu utvidgas denna satsning även till andra områden.

– Direktivet bakom den nya skolreformen pekar på att vi ska skapa starkare kontaktytor och utvidga samarbetet med både näringsliv och föreningsliv.

BIRGITTE REINDEL MENAR att det måste få ta sin tid innan reformen kommer att få ett brett praktiskt genombrott i den danska skolundervisningen.

– Det är upp till varje skolledning att driva frågan och det kan givetvis skifta med intresset mellan olika skolor. Men skolbibliotekarierna brinner för sin nya yrkesroll och på sikt ger det säkert positiva resultat med nya inlärningscentra.

Skolbibliotekarierna får en utvidgad roll i att följa med vad som händer pedagogiskt i omvärlden, när det gäller nytänkande och forskning.

– Vägledarrollen och evalueringskulturen inom grundskolan måste förstärkas.

Danmarks skolbibliotekarier har som regel i botten en lärarutbildning, ofta kombinerat med bibliotekarieutbildning.

– De didaktiska fundamenten är viktiga för att vägleda andra och kritiskt granska undervisning och lärande. Därför borde det ställas krav om lärarutbildning i reforminnehållet. Nu är det upp till varje skolledning att besluta

om vem som är lämplig att bli medarbetare på nya pedagogiska lärorescenter.

DET FÖRS DISKUSSIONER om att upprätta en användarportal som informationsbank och kanal för delning av metoder, både administrativa och praktiska.

– Den är på gång och den blir en viktig möjlighet för att utbyta erfarenheter och tips mellan olika skolor.

Kommer det att bli ännu attraktivare att bli pedagogisk vägledare i framtiden?

– Det har alltid funnit ett stort intresse för uppgiften men jag tror ändå att vi på sikt får uppleva ett ökat intresse.

Danska Skollederforeningen är mycket positiv till nyordningen.

– Vi hälsar denna utveckling välkommen. Nu skapas ett resurscentrum, ett kraftcentrum på skolorna, som är flexibelt och kan ge stöd så att lärarna kan koncentrera sig mer på den konkreta undervisningsuppgiften. Detta är den riktiga vägen att gå för att dra större nytta

av skolbibliotekariernas kompetens och för att avlasta lärarna, menar Jørgen Mandrup Nielsen, vice ordförande i Skolelederforeningen.

JØRGEN MANDRUP NIELSEN understryker att förändringen är nödvändig eftersom lärarna genom reformen har fått tyngre undervisningsbörda.

– Lärarna ska koncentrera sig mer på själva undervisningen och då är det värdefullt att det finns andra som följer och kan orientera lärarna om nya didaktiska och pedagogiska verktyg, avslutar Jørgen Mandrup Nielsen. ■

”Direktivet bakom den nya skolreformen pekar på att vi ska skapa starkare kontaktytor och utvidga samarbetet med både näringsliv och föreningsliv”

Jørgen Mandrup Nielsen
FOTO: PRESSBILD

Upp till kamp

USA Nu vässar den amerikanska biblioteksvärlden sina vapen. American Library Association (ALA)

har startat en kampanj "Libraries Transform" som har som mål att ändra bilden av biblioteket som bara en lugn plats där man kan forska, hitta böcker och läsa. Den nya bilden ska visa ett dynamiskt center för lärande i den digitala tiden.

Bibliotek av alla slag utvecklar individuella möjligheter som ger samhället och landet framgång, är budskapet. Man kommer att visa upp teknikbaserade resurser som digitala program och tjänster, 3D-tryck, e-böcker och teknisk träning. Alla hjälpmedel för livslångt lärande, utbildning, entreprenörskap, anställning och engagemang av olika slag sätts i fokus. Det är genom förändring som biblioteken kan fortsätta uppfylla sin roll för dem som söker förändra sina liv genom utbildning och livslångt lärande, anser ALA:s ordförande.

FRÅN AVANCERAD TEKNIK till "knackadörr"! Det gäller också att fånga in nya låntagare. I oktober erbjöd ALA bibliotekarierna ett fritt webinar, *Increase your reach: Using door to door marketing for library signups*, som tar efter de amerikanska politikerens valkampanjer med knacka dörr-metoden som nu bör vara en del av den ständiga bibliotekskampanjen, enligt ALA. Det ges också råd om hur man får styrelsers och administratörers uppmärksamhet.

ALA varnar även för att en ny lag är på gång, "Cybersecurity Information Sharing Act". Den skulle kunna användas av regeringen för att spionera på biblioteksbesökare som använder bibliotekens datorer. ALA väddar nu till senatorer att motsätta sig införandet av lagen. Kampen – och bevakningen – är ständig. ■

FOTO: ISTOCK

FOTO: AFP PHOTO / ANTON STEKOV

Natalya Sharina, chef för "The Library of Ukrainian Literature" inför rätta i Moskva.

Spänt på många fronter

UKRAINA Det är frostigt på många fronter mellan Ryssland och Ukraina.

I slutet av oktober häktades i Moskva Natalya Sharina, chef för "The Library of Ukrainian Literature". Hon anklagas för antirysk propaganda. En undersökningskommitté säger sig ha funnit böcker i samlingarna som sprider etniskt hat samt att de strider mot lagen om extremism. Bland de förbjudna böckerna fanns några av den kontroversielle nationalisten Dmytro

Korchynsky. Det är inte första gången polisen letar efter antiryska böcker på biblioteket.

UKRAINAS UTRIKESDEPARTEMENT har lämnat in en protest mot gripandet. Natalya Sharina förklarade sig oskyldig och försäkrade att personalen tar bort nyanlända böcker så snart någon titel står på listan över förbjudna böcker. Biblioteket har titlar både på ryska och ukrainska och får ekonomiskt bidrag från Moskvas stadsbudget. ■

Fantasins 17 000 öar

INDONESIEN Indonesien var gästland under årets bokmässa i Frankfurt.

Temat var "Inseln der Imagination". Bokutgivningen är lika bred och spridd som landets över 17 000 öar (cirka 6 000 befolkade) med sina 360 olika folkslag.

Indonesien tillhör de mest tätbefolkade länderna i världen med 250 miljoner invånare, har flera språk och många dialekter med indonesiska som huvudspråk och engelska som forskningsspråk.

DET FINNS UNGEFÄR 90 000 bibliotek, från Nationalbiblioteket och digitaliserade forskningsbibliotek till små bybibliotek. För landsorten finns bokbussar och bokbåtar, och otillgängliga

bergregioner får så kallade "hästbibliotek", boklådor på hästryggar.

NATIONALBIBLIOTEKET LYDER direkt under presidenten och det finns en biblioteksutvecklingsplan. Indonesien har en stark berättartradition, men bokutgivningen är inte så stor. Detta kan ställas mot att varje indones statiskt äger mer än en mobiltelefon och att 62 miljoner har smarta mobiler.

Nästa år är Nederländerna/Flandern bokmässans gästland. ■

I Indonesiens otillgängliga bergregioner finns så kallade hästbibliotek, boklådor fraktade på hästryggar.

Litteraturens villkor

DANMARK Bog- og Litteraturpanelens allra första årsrapport *Bogen og litteraturens vilkår 2015* visar

att det i stort sett står bra till med den danska bokmarknaden. Rapporten är en översikt och kartläggning av existerande statistik och den första i sitt slag i Danmark. Den identifierar tre utvecklingstendenser under de senaste decennierna: liberalisering, digitalisering och globalisering.

BLAND ALLA FAKTA kan man läsa att antalet skönlitterära titlar har vuxit de senaste åren. Lyrik ges ofta ut digitalt och av små förlag. E-böcker och nätböcker blir fler både i utgivning och i bibliotekens utlån. Bokhandlare har svår konkurrens av stormarknader och av näthandeln. För femton år sedan utgjorde försäljningen i

bokhandeln cirka 64 procent, i början av detta år 43 procent. Böcker på eget förlag blir allt fler och utgör nu 15 procent av den danska bokutgivningen.

VILKA LÄSER DÅ? Knappt 50 procent av kvinnorna läser skönlitteratur varje vecka eller oftare. Motsvarande siffra för män är knappt 30 procent. Av åldersgruppen 20–29 år läser 21 procent inte alls skönlitteratur. Biblioteken har medverkat till den digitala framgången.

Rapporten kan laddas ner från www.kulturstyrelsen.dk/bogen-2015 ■

50 procent av danska kvinnor läser skönlitteratur varje vecka eller oftare. Bog- och Litteraturpanelens första årsrapport har kartlagt den danska bokmarknaden.

FOTO: ISTOCK

Är showen viktigare än innehållet?

TYSKLAND "Ännu mer elektronik, ännu mer attraktioner, ännu mer tivoli: Frankfurter Buchmesse

blir alltmer högljudd och skrikig".

I en ledare i BuB Forum Bibliothek und Information klagar redaktören Bernd Schleh över utvecklingen. Det som bara för några år sedan fortfarande var

en angelägen träffpunkt för intresserade litteraturvänner präglas av många "mega-events" där showen är viktigare än innehållet, menar han.

ÄR ALLT ELÄNDE? Nej naturligtvis inte. Här speglas ju ändå en bransch i omvandling. Många viktiga yrkes- och föreningspolitiska frågor ventilerades

av Berufsverbands Information Bibliothek (BIB) som mässan samarbetar med sedan några år tillbaka. Liksom tidigare år fanns International Library Center (ILC) där bibliotekarier, förläggare och informationsspecialister har en egen träffpunkt och arbetsplats. Bibliotekarierna hör till de största besöksgrupperna. ■

Länsbibliotek Sörmland
En del av Landstinget Sörmland

Länsbibliotek Sörmland söker:

TVÅ BIBLIOTEKSKONSULENTER

En tillsvidare tjänst med inriktning på mångspråk, mångfald och tillgänglighet och den andra en visstidstjänst i åtta månader med inriktning på litteraturfrämjande.

Sista dag för din ansökan är den 30 november 2015.

Läs mer om tjänsterna på: www.landstingetsormland.se/jobba

LANDSTINGET
SÖRMLAND

Rushdie: Västvärldens yttrandefrihet i fara

TYSKLAND Våld mot författare och en missriktad anda av politisk korrekthet utgör nya faror för yttrandefrihet i västvärlden. Det varnade Salman Rushdie för i sitt invigningstal under bokmässan i Frankfurt. Att yttrandefriheten åter skulle attackeras i den omfattning som nu sker även i västvärlden, hade han inte kunnat föreställa sig.

Iran bojkottade bokmässan i år eftersom Salman Rushdie hade bjudits in som invigningstalare, trots att det gått över ett kvart sekel sedan författaren 1989 drabbades av mordhot genom en fatwa för sin roman Satansverserna. ■

Salman Rushdie var invigningstalare under bokmässan i Frankfurt vilket fick Iran att bojkotta mässan.

FOTO: FLICKR/DAVID SHANKBONE

Följ med bygget!

FINLAND Kika genom titthålen! Helsingfors nya huvudbibliotek, Centrumbiblioteket, planeras öppna 2018, på självständighetsdagen. Då har grundstenen murats 2016 och taklagsfesten ägt rum 2017. Arbetet kan nu följas på internet och genom titthål i byggplatsstaketet. Händelserna filmas utan avbrott till början av 2019 med en webbkamera monterad på takkanten på det nio våningar höga Sanomahuset.

Varje dag klockan 12 tas dessutom ett traditionellt foto av vyn. Titthål finns på olika höjder, så att även barn kan följa arbetet med maskinerna. På byggplatsstaketet ges information i bild och text om det kommande bibliotekets innehåll. ■

Open Library Solutions presenterar stolt nästa generations bibliotekswebb!

Snabb! - Blixtrande sidvisning **Snygg!** - Avskalad och informativ **Smidig!** - Lätt och intuitiv

Integrerad e-media

Personliga listor

Snabbare webbplats

Responsiv design

Mobile first

Låntagarnas läst-lista

Modernt

Förenklad inloggning

Smidigare administration

Samsökning

Vill du veta mer?
kontakta oss

RECENSION

Redaktör

Johannes Rudberg.

Skicka ditt tips till
redaktionen@
bbl.biblioteks-
foreningen.org

Inspirerande om makerspace och biblioteksutveckling

Happenings som arbetsmetod eller - Kom, vi drar till bibblan!

Sofia Malmberg

BTJ förlag, 2015

JAG HAR FÖLJT FRÅGAN om makerspace på bibliotek på distans – och också lite distanserat. På distans för att jag inte har varit involverad i något projekt eller något genomförande, distanserat för att jag – trots viss ansträngning – inte har sett eller förstått den uppenbara kopplingen mellan makerspace som idé och bibliotekens uppdrag och funktion. För sådana tvivlare som jag är det mycket bra att det nu kommer böcker om makerspace i ett svenskt bibliotekssammanhang.

Sofia Malmbergs *Happenings som arbetsmetod*, är ett exempel. Boken beskriver inga renodlade makerspace-

-koncept, utan snarare tankar om biblioteksutveckling som är influerade – och inspirerade – av makerkulturen.

Författaren inleder med en mycket översiktlig genomgång av de senaste dryga 40 årens kulturpolitiska utveckling och de olika idéer och ambitioner som har lett fram till en allt starkare betoning av delaktighet och brukarinflytande. Det är framför allt ett teoretiskt resonemang. Malmberg kompletterar det med egna argument för nödvändigheten av att biblioteken förmår vara samtida och angelägna för många, inte bara för dem som redan hittar till oss.

Däremot finns få eller inga exempel på hur ett ökat krav på delaktighet tar sig uttryck i praktiken, till exempel i form av konkreta önskemål eller färre besök på bibliotek som inte samspelar med sina användare.

TROTS ATT Sofia Malmberg är skolbibliotekarie och, gissar jag, i sin egen vardag tillämpar många av de idéer som hon här beskriver, har boken som helhet ett starkt folkbiblioteksperspektiv. De exempel hon ger på bibliotek i Sverige som har omdefinierat verksamheten är samtliga hämtade från Kulturhuset i Stockholm. Enligt Malmberg för att det är i Stockholm som sådan verksamhet finns. Här hade hon kunnat leta vidare utanför huvudstaden och tittat till exempel på

Garaget i Malmö eller på Sandvikens kulturcentrum, för att bara nämna ett par exempel.

BOKENS ANDRA DEL innehåller en mängd idéer och tips för den som vill arbeta med "happenings" i sitt bibliotek. Perspektivet är sympatiskt opretentiöst med utgångspunkt i att alla som har tillgång till ett bibliotek

ska kunna inspireras.

Här tror jag att boken har sitt största värde. Alla som någon gång har arbetat antingen helt ensam på ett bibliotek eller åtminstone varit ensam med sitt uppdrag, vet att det kan vara svårt att vara kreativ på egen hand. De tips som Sofia Malmberg ger har i de flesta fall koppling till läsning och berättande. Det handlar om sådant som

"Alla som någon gång har arbetat antingen helt ensam på ett bibliotek eller åtminstone varit ensam med sitt uppdrag, vet att det kan vara svårt att vara kreativ på egen hand."

poetry slam, kreativt skrivande och läsbingo. Makerkulturen är säkert en inspirationskälla för författaren, men det hon beskriver är ändå i grunden klassiskt läsförmedlande aktiviteter.

Happenings som arbetsmetod är därför trots allt inte främst en bok om makerspace på bibliotek. Däremot är boken en god inspirationskälla för den som vill utveckla biblioteket i dialog med barn och unga och en bra påminnelse om att alla bibliotek behöver arbeta för att förtjäna sina användare. ■

Johanna Hansson

Stadsbibliotekarie i Uppsala

Och det här med infrastruktur...

Arbetet med nationell biblioteksstrategi har smygstartat. Och nu börjar väl alla komma in med sina önskningar till jultomtarna Fichtelius, Hansson och Linder. Självklart har jag en egen: Nationell infrastruktur på utvecklade idéer. Eller kort sagt; vem tar hand om nationella angelägenheter efter projekttidens slut?

ATT FÅ PROVA NYA IDÉER är lätt i bibliotekssverige. Kulturrådet och Kungliga biblioteket är frikostiga med medel för att ta fram nya metoder. Många söker, framför allt regionbibliotek och större kommunbibliotek. Vi får pengar, utvecklar lustfyllt och ihärdigt. Konstaterar ofta att idén fungerar, får tack och applåd. Visst kan idén leva vidare om det är ett enskilt bibliotek/region som äger den och kan låta den inkorporeras i egen verksamhet. Nationellt övergripande projekt riskerar däremot att gå ett annat öde till mötes. Efter redovisning hamnar det i en projektkyrkogård. Och dör. Eller ligger farligt nära att göra det.

JAG KAN RÄKNA UPP många sådana goda idéer. Bokcirklar.se till exempel. Som det utvecklats! Nu tillsammans med Litteraturbanken och Bokpuffen är det hur användbart som helst. Många kopplar sina cirklar till en digital sådan. SLB äger och stöttar, Regionbibliotek Stockholm driftar men framtiden är synnerligen osäker.

Bibblan svarar är en annan tjänst som hela nationen använder. Driftas av Malmö stadsbibliotek och IB och med medverkan från bibliotekariéer runt om i Sverige. Gott så. Men finns medel avsatta för ett långsiktigt drivande?

Kultur i Väst äger Boktips.net och Bokpuffen. Två utomordentliga idéer men sajterna låg under Öppna bibliotek, ett projekt som är avslutat och ingen teknisk utveckling sker längre.

Ett sista exempel, Stockholm stadsbiblioteks spännande Digitala biblioteket. Många vill växla upp till Nationellt digitalt bibliotek – men frågan är vem ska bekosta, hur ska det organiseras och vem driftar?

Det står klart för mig att det saknas en övergripande nationell nivå som handhar sådana tjänster åt biblioteken i Sverige.

Kommer detta männe att finnas under julklappsgranen 2017? ■

Maria Ehrenberg är regionbibliotekarie i Halland och krönikör i Biblioteksbladet.

”Vem tar hand om nationella angelägenheter efter projekttidens slut?”

FOTO: GÖRAN BUHRE

VISSA FRÅGOR HAR INGA ENKLA SVAR.

Varje dag blir vi kontaktade av ensamma och utsatta unga som vill att någon vuxen tar dem på allvar. Smsa bris50 till 729 09 så ger du 50 kronor och hjälper oss att fortsätta svara.

90 SVENSK
INSAMLINGS
KONTROLL

BRIS

Utrota barncancer.

Din gåva gör skillnad.

**BARNCANCER
FONDEN**

Pg 90 20 90-0

Så använder jag biblioteket

Vem vill du läsa om? Skicka ditt tips till redaktionen@bbl.biblioteksforeningen.org

Lilla Vingåker sätter stora spår

Vingåkers bibliotek har spelat avgörande roller i författaren Åsa Träffs liv. Som barn satt hon här och slukade deckare, och med hjälp av bibliotekets datorer kom hennes och systerns första böcker om psykologen Siri Bergman till.

Det lilla sörmländska samhällets folkbibliotek visar sig vid närmare påseende vara mycket aktivt med läsfrämjande högst upp på priolistan.

TEXT FREDRIK SÖDERLING

mitten av november släpps den femte boken om Siri Bergman, psykolog i polisens gärningsmannaprofilgrupp. *Eld och djupa vatten* är titeln, och författarduon Åsa Träff och hennes syster Camilla Grebe ställer den här gången frågan om vem som egentligen kan räknas som förövare och vem som är offer.

Två syskon försvinner oförklarligt från sina fosterhem, därpå hittas foton på barnen tillsammans med en okänd kvinna, som inte långt därefter visar sig ha dött.

Varför har Vingåkers bibliotek satt sina spår i dig?

– Jag var i Vingåker varje sommar som barn, och det var på biblioteket jag på allvar upptäckte spänningslitteraturen. På den tiden räckte det med en halv, liten bokhylla på de flesta bibliotek för att få plats med deckarna. Men i Vingåker var det speciellt för de hade mycket större utbud i den genren, och det gillade jag eftersom jag läste otroligt mycket. Förutom Maria Lang och Stieg Trenter glömmar jag inte hur Sjöwall Wahlöö satte njutningsfylld skräck i mig som nioåring, när jag läste om saker jag egentligen var för liten för, säger Åsa Träff.

Du skriver böckerna i serien om Siri Bergman (den första kom 2009) tillsammans med din syster Camilla Grebe. Även i det sammanhanget lär Vingåkers bibliotek spela en roll?

– Ja, när vi började skriva våra böcker skickade vi textbitar mellan oss, bollade hela kapitel. Men vi hade inte tillgång till något snabbt mobilt bredband på landet på den tiden så för att kunna läsa Camillas mejl, rätta och skicka mina egna texter tillbaka till henne, körde jag fram och tillbaka mellan lantstället och biblioteket, satt där och läste på någon av datorerna.

Lånar du fortfarande deckare och krimi?

– Nej, numera blir det mest barnböcker till min son. Och en och annan referensbok, som jag behöver i mitt andra yrke som psykolog, säger Åsa Träff.

OM ÅSA TRÄFFS barndomsbibliotek var tjockt med deckare är det inte svårt att än i dag hitta gott om spänningslitteratur där – inte så konstigt kanske med tanke på att genren fullkomligen exploderat. Bibliotekschefen Annica Helgadotter Påle berättar att tillgången till viss del beror på att man köper in litteratur som efterfrågas av Vingåkersborna. Då blir det

Åsa Träff

Har skrivit fem böcker om polispsykologen Siri Bergman tillsammans med sin syster Camilla Grebe. Debuten *Någon slags frid* kom 2009. Är även psykolog och driver en privat mottagning i Stockholm.

Som barn ägnade Åsa Träff många timmar åt att sluka deckare på Vingåkers bibliotek...

FOTO: LARS TRANGIUS

...där Annica Helgadotter Påle är bibliotekschef.

FOTO: ERIK OLSSON

många Stieg Larsson, Henning Mankell och Camilla Läckberg. Men även annat förstås. Just nu lånar många årets Nobelpristagare Svetlana Aleksijevitj. Tv-programmet *Babel* och DN:s Boklördag styr också en del av utbudet.

Med sina sex anställda är folkbiblioteket i centralorten Vingåker ett jämförelsevis litet bibliotek. Men det hindrar inte en hög aktivitet. Tittar man på hemsidan upptäcker man novelltävlingar, släktforskning, författarbesök och mycket annat. I höst har plats givits för flyktingar att komma och berätta om sina liv.

Finns det något av det ni gör som ni gör extra bra?

– Läsfrämjande för vuxna är vi extra bra på. Det sätt vi gör det på tror jag är lite unikt. Jag tog initiativ till ett första författar mingel 2013 och några uppskattade författarkvällar. Besökarna själva kom med idéer om hur vi skulle kunna fortsätta, och sedan har det bara rullat på, säger bibliotekschefen Annica Helgadotter Påle.

Hur då?

– Vi har haft lokala skribenter som kommit hit och pratat och berättat om sitt skrivan-

de. Uppläsningar har vi också haft, och de medverkande behöver inte vara publicerade skribenter för att vi ska ta emot dem. Under vinterhalvåret är det alltid några som ringer och ber att få en kväll på biblioteket. De har kanske varit här och lyssnat någon gång, och när de ser att andra törs tar de själva mod till sig. Från bibliotekets sida hjälper vi till att sprida information om evenemanget, sedan får de själva designa kvällen. De här kvällarna har gjort att vi fått syn på hur många det är i kommunen som faktiskt skriver och läser.

Är det något mer du vill framhäva?

– Vår ”Boken kommer” är vi stolta över. Till individer som inte har möjlighet att komma till biblioteket gör bibliotekarien hembesök en gång i månaden, levererar beställda böcker och pratar igenom nya önskemål.

Är det något biblioteket kan bli bättre på?

– Som så många andra har vi svårt att nå de unga. Verksamheten för ungdomar skulle kunna förbättras med en upprustning av kommunens skolbibliotek, och att få hit en ansvarig skolbibliotekarie står på vår önskelista, säger Annica Helgadotter Påle. ■

*Annica
Helgadotter
Påle*

Är sedan 2012 bibliotekschef i Vingåkers kommun. Hon har en magisterexamen i biblioteks- och informationsvetenskap och en magister i historia.

AKTUELLT FRÅN FÖRENINGEN

HAR DU TIPS eller förslag på något du vill att andra medlemmar ska ta del av, skicka ett mail till Stefan Engström, kommunikationschef, på se@biblioteksforeningen.org.

KALENDARIUM

**19–20 november 2015,
Linköpings universitet
Expertnätverksträff: NISSAG**

● Svensk biblioteksförnings expertnätverk för ämnesbibliotekarier inom socialt arbete, sociologi och genusvetenskap, NISSAG, inbjuder till nätverksträff 19–20 november hos Linköpings universitet, Campus Norrköpings bibliotek.

**24–25 november 2015, Göteborg
Expertnätverksträff: Bibliotek
och upphovsrätt**

● Svensk biblioteksförnings expertnätverk för bibliotek och upphovsrätt bjuder in till sin första träff i Göteborg. Ur programmet: Inga-Lill Nilsson rapporterar från LIBERs konferens Towards Open Science, Jonas Holm föreläser om EU:s upphovsrättsreform och Open Access och det blir diskussioner om frågor för nätverket i framtiden. Denna träff ligger i anslutning till nätverksträffen för Forskarservice.

**27 november, 2015, Stockholm
Allas gymnasiebibliotek?
Utmaning och inspiration för
arbete med mångspråkiga och
tillgängliga medier**

● Hur gör vi våra gymnasiebibliotek tillgängliga och viktiga för alla elever? Välkommen till en informationsdag för personal på Sveriges gymnasiebibliotek. Dagen arrangeras av Internationella biblioteket och Myndigheten för tillgängliga medier, MTM. Informationsdagen är avgiftsfri. Mer info och program: interbib.se och mtm.se.

Välkommen till kansliet, Jenny Poncin!

Jenny Poncin har anställts som ny utvecklingssekreterare och verksamhetsstrateg hos Svensk biblioteksförning. Jenny börjar sin anställning 15 januari.

Jenny har sedan 2014 arbetat som sälj- och marknadschef på BTJ Sverige AB. Hon har en gedigen biblioteksbakgrund med en examen i Biblioteks- och informationsvetenskap från Umeå universitet. Hon har arbetat med Kista bibliotek, som enhetschef på Stockholm stadsbibliotek, bibliotekarie på Länsbiblioteket i Västerbotten och kultursekreterare vid Länsutvecklingsenheten på Västerbottens läns landsting.

Jenny har tidigare också vikarierat som organisationssekreterare på Svensk biblioteksförning samt varit ordförande i styrelsens programutskott som ansvarade för Biblioteksdagarnas utveckling.

SOM UTVECKLINGSSEKRETERARE kommer Jenny ansvara för Biblioteksdagarna, regionföreningarna, kommunal biblioteksverksamhet riktad till vuxna och regional biblio-

teksverksamhet. Till hennes uppgifter hör också medlemskontakter som ansvar för olika expertnätverk och resestipendier. Som verksamhetsstrateg kommer Jenny arbeta med övergripande utveckling och förändringsarbete för att stärka medlemsengagemanget, föreningens stöd till medlemmars omvärldsbevakning och kompetens- och verksamhetsutveckling.

Jenny Poncin.
FOTO: BTJ

”Att få jobba för Svensk biblioteksförning är något jag började tänka på redan under min tid i styrelsen”

inspirerande och viktigt, säger Jenny Poncin. Hon fortsätter:

– Att dessutom få leda arbetet med att hitta nya möjligheter för bibliotekens branschdagar Biblioteksdagarna gör att jag lite tidigare än jag tänkt mig lämnar mitt nuvarande jobb och tar mig an detta uppdrag med liv och lust.

■ SE

Föreningen skriver till regeringen om forskningsbibliotekens framtid

Svensk biblioteksforening har svarat på regeringens uppmaning till myndigheter och organisationer att inkomma med underlag och synpunkter inför forskningspropositionen som regeringen avser att presentera hösten 2016.

Föreningen uppmanar regeringen att beakta fyra strategiska områden i propositionen. Det handlar bland annat om öppen tillgång till forskningsinformation, effektivisering av pliktverksamheten och samordning av statliga myndigheters digitala informationsförsörjning.

Dessa områden identifieras och beskrivs i rapporten *Effektiv vetenskaplig kommunikation – för forskning, utbildning och nyttiggörande*.

Rapporten är framtagen av föreningens utvecklingsråd för vetenskaplig informationsförmedling och ges ut under hösten.

FÖRENINGEN ÖNSKAR OCKSÅ se att propositionen innehåller en modern och adekvat beskrivning av forskningsbibliotekens betydelse i den nationella forskningsinfrastrukturen.

Läs inspelet i sin helhet på föreningens webbplats. ■ KW

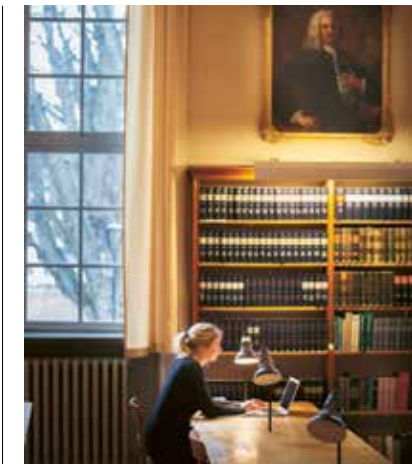

FOTO: FREDRIK HJERLING

”Det handlar bland annat om öppen tillgång till forskningsinformation, effektivisering av pliktverksamheten och samordning av statliga myndigheters digitala informationsförsörjning.”

Välkommen till decembermingel!

TORSDAG 10 DECEMBER hoppas vi att du har möjlighet att komma förbi vårt kansli i Stockholm för att träffa oss och andra medlemmar. Vi bjuder på glögg och lite tilltugg.

Plats: Svensk biblioteksforenings kansli, World Trade Center, D5

Datum: Torsdag 10 december

Tid: 15.00–17.00

Anmäl dig senast den 4 december till e-post info@biblioteksforeningen.org eller telefon 08-545 132 30.

Niclas Lindberg, generalsekreterare

FOTO: FREESTOCK/PETER KRATOCHVIL

AKTUELLT FRÅN FÖRENINGEN

HAR DU TIPS eller förslag på något du vill att andra medlemmar ska ta del av, skicka ett mail till Stefan Engström, kommunikationschef, på se@biblioteksforeningen.org.

KALENDARIUM

27 november 2015, Norrköping
Expertnätverksträff IFLA:
Europa – Afrika

- Välkomna på träff med expertnätverket för IFLA. Dagen ägnas bland annat åt rapporter från WLIC 2015 i Kapstaden och en föreläsning om Eurafrika, EU:s koloniala rötter.

4 december, 2015,
Göteborgs stadsbibliotek
Hur fri är friheten? – Yttrandefrihet, fri åsiktsbildning och bibliotekens demokratiska uppdrag

- Välkomna till denna dag där vi tar upp frågor om yttrandefrihet, demokrati, fri åsiktsbildning och bibliotekens roll. Lever biblioteken upp till sitt uppdrag? Vilka gränser för yttrandefriheten drar vi på biblioteken när det gäller upplåtelse av lokaler? Vilka ytterligare gränser drar vi när vi avvisar inköpsförslag som vi tycker är "felaktiga"? Och hur kommunicerar vi dessa gränser gentemot besökarna?

- Medverkande är bland andra Heléne Lööv, docent i historia med särskild inriktning på extremism och samhällsskydd, Christina Persson, bibliotekschef Göteborgs stadsbibliotek, Ragnhild Brandstedt, Mariestads stadsbibliotek. Moderator för dagen är Niclas Lindberg, generalsekreterare Svensk biblioteksförning.

Sveriges biblioteks

Tina Ahlin och Jonatan Stenson sjunger Nils Ferlin.

Stort tack till

Årets prisceremoni för Sveriges biblioteks utmärkelser samlade en dryg hundrahövdad publik i Stockholms stadsbiblioteks Rotunda. Under högtidliga former läste juryrepresentanterna upp motiveringar och prisceremonierna varvades med sång och dans. Tack till alla deltagare och publik!

TEXT STEFAN ENGSTRÖM FOTO ELISABETH OHLSON WALLIN

Läs motiveringarna på nästa uppslag! Motiveringarna till Aniarapristagaren, Collijn, Greta Renborg och Bengt Hjelmqvist presenterades i förra numret av BBL, 8:2015.

utmärkelser 2015

Pristagarna samlade: Anette Karlsson, Martin Persson, Jessica Fransson, Gustav Erving, Annika Thor, Maria Jönsson, Jenny Lindh, Sara Stridsberg, Camilla Lagerqvist, John Hallmén och Hanna Hallmén.

alla medverkande!

Stridsberg om "det vackra rymdkapselpriset"

ANIARAPRISTAGAREN SARA STRIDSBERG talade vid mottagandet av det hon kallade "det vackra rymdkapselpriset":

"Diktens Aniaya är hoppet om en annan värld och hoppet om en värld som inte

längre existerar. Ibland tänker jag att litteraturen är en sån ensam kapsel i mörkret som färdas lite utan riktning och utan destination, som bara störtar fram genom tystnaden och evigheten, full av hopp och ljus och röster och utopier."

AKTUELLT FRÅN FÖRENINGEN

HAR DU TIPS eller förslag på något du vill att andra medlemmar ska ta del av, skicka ett mail till Stefan Engström, kommunikationschef, på se@biblioteksforeningen.org.

KALENDARIUM

29 februari–1 mars, 2016, Umeå Marskonferensen

- Välkommen till Svensk biblioteks-förening Region Västerbottens årliga konferens.
- Mer information kommer.

11-12 maj, 2016 Västerås Biblioteksdagarna 2016

- Välkommen till de ledande bransch-dagarna 2016 i Västerås!

Sveriges biblioteks

Camilla Lagerqvist vid prisutdelningen.
FOTO: ELISABETH OHLSON WALLIN

Camilla Lagerqvist tilldelades Nils Holgersson-plaketten

NILS HOLGERSSON-PLAKETTEN 2015 tilldelas Camilla Lagerqvist för kapitelboken *Uppdraget*. Nils Holgersson-plaketten instiftades 1950 och utdelas årligen av Svensk biblioteksförning till författaren av föregående års bästa barn- eller ungdomsbok.

Juryns motivering:

Kan man lita på sina vänner och grannar i svåra tider? Denna fråga aktualiseras i utvecklingsromanen Uppdraget av Camilla Lagerqvist. Svensk 1940-talshistoria berättas ur 13-åringen Majas perspektiv på ett välskrivet och intresseväckande sätt. Hilde, Ben och Maja bor i en by nära norska gränsen, där de tre ungdomarna prövar sina relationer genom ett farligt uppdrag. Händelserna är lika aktuella då som nu. Med ett absolut gehör för tidsandan får vi en inblick i flyktingars situation och även vad empati för utsatta människor kan åstadkomma.

Juryn har bestått av:

- Dag Hedberg, ordförande, Västerås stadsbibliotek
- Karin Blomquist, Korpens bibliotek
- Sofia Lindblom, Askebyskolan
- Anna-Klara Ehn Ericson, Uppsala stadsbibliotek
- Anna Hällgren, Skellefteå stadsbibliotek
- Mary Ingemansson, Högskolan Kristiansstad

Annika Thor och Maria Jönsson tilldelades Elsa Beskow-plaketten

ELSA BESKOW-PLAKETTEN 2015 tilldelas Annika Thor och Maria Jönsson för bilderboken *Flickan från långt borta*. Elsa Beskow-plaketten instiftades 1958 och utdelas årligen av Svensk biblioteks-förening till den konstnär som framställt föregående års bästa svenska bilderbok för barn eller den bäst illustrerade svenska barnboken.

Juryns motivering:

Maria Jönsson och Annika Thor tilldelas årets Elsa Beskow-plakett för bilderboken Flickan från långt borta. Med mjuk känslighet formas en berättelse om värme och längtan, om ensamhet och motspänstig vänskap. Den lilla flickan värmer med sprittande hopp och lekfullhet en kvinnas kalla hjärta, i en lyrisk och bildlig metafor. Thors rena text och Jönssons fantasifyllda, spirande bilder växer ihop till en symbios. Boken är inte bara en lisa utan en uppmaning att öppna sin dörr, till stora som små själar.

Juryn har bestått av:

- Dag Hedberg, ordförande, Västerås stadsbibliotek
- Karin Blomquist, Korpens bibliotek
- Sofia Lindblom, Askebyskolan
- Anna-Klara Ehn Ericson, Uppsala stadsbibliotek
- Anna Hällgren, Skellefteå stadsbibliotek
- Mary Ingemansson, Högskolan Kristiansstad

utmärkelser 2015

Annika Thor och Maria Jönsson prisas för bilderboken *Flickan från långt borta*.

Trollhättans bokbuss prisas för sin framgångsrika verksamhet med hög professionell nivå.

John och Hanna Hallmén prisas för sin faktabok där vi får möta insekter ur nya perspektiv. Sonen Bruno är läsarens guide i naturen.

Årets bokbuss tilldelades Trollhättans bokbuss

Juryns motivering:

Att en organisation väljer att över en lång tid satsa på en verksamhet visar att man har förstått de främsta fördelarna med mobil biblioteksverksamhet: att den är flexibel, anpassningsbar och tillgänglig. Biblioteket som kommer till dig!

Den mobila verksamheten ses inte bara som ett komplement till de stationära biblioteken utan helt enkelt ett bibliotek i en modern organisation som arbetar med sikte på framtiden.

Genom en verksamhet som präglas av en hög professionell nivå, ett högt anseende bland brukarna och därtill en ny investering har man förutsättningar att driva en framgångsrik verksamhet i många år till.

Därför har juryn beslutat att tilldela utmärkelsen Årets bokbuss 2015 till Trollhättans bokbuss.

Juryn har bestått av:

- Anders Gistorp, ordförande, Falkenberg
- Lise-Lott Nilsson, Lund
- Ulrika Blomkvist, Boden, representant för föregående års vinnare
- Magnus Torstensson, Biblioteksmuseet, Borås

PRISSET INSTIFTADES 1998 i samband med att bokbussverksamheten i Sverige fyllde 50 år. Priset delas ut till den bokbuss som på ett nyskapande sätt utvecklar verksamheten, samspelar med utvecklingen i samhället, har en väl förankrad verksamhet i kommunen/regionen och är inspiratör för kollegor. Vinnaren får överta ett vandringpris som är en trämodell av den första svenska bokbussen.

John och Hanna Hallmén tilldelades Carl von Linné- plaketten

CARL VON LINNÉ-PLAKETTEN 2015

tilldelas John och Hanna Hallmén för faktaboken *Minimonster i naturen*. Plaketten instiftades 1998 och utdelas årligen av Svensk biblioteksförning

till den eller de som framställt föregående års bästa fackbok för barn eller ungdomar.

Juryns motivering:

*Spyflugor, fjärilar och spindlar har vi alla sett men ändå inte. I John och Hanna Hallmén's bok *Minimonster i naturen* möter du några av våra allra vanligaste insekter ur ett helt nytt perspektiv. De superförstorade*

”De superförstorade och detaljrika bilderna skapar nyfikenhet, förståelse och fascination både hos ung som gammal.”

och detaljrika bilderna skapar nyfikenhet, förståelse och fascination både hos ung som gammal. Vem har tidigare sett fjärrilens sugsnabel, biets tunga eller myrans vägleder oss genom boken och naturen. Under berättelsens gång upptäcker han olika kryp och deras speciella kännetecken och karaktär. Barnperspektivet är genomfört fullt ut i denna berättelse där den stilsäkra och informativa texten medverkar till en både lättillgänglig och unik faktabok.

Juryn har bestått av:

- Dag Hedberg, ordförande, Västerås stadsbibliotek
 - Karin Blomquist, Korpens bibliotek
 - Sofia Lindblom, Askebyskolan
 - Anna-Klara Ehn Ericson, Uppsala stadsbibliotek
 - Anna Hällgren, Skellefteå stadsbibliotek
 - Mary Ingemansson, Högskolan Kristiansstad
- SE

Stina Oscarson om luckor i historieböckerna

Stina Oscarson är för många i föreningen väl känd som återkommande gäst på Biblioteksdagarna. Hon talar ofta för bibliotekens viktiga roll i samhället och senast på Bok & Biblioteksmässan argumenterade hon för vikten av att både förstå och efterleva den nya bibliotekslagens portalparagraf. I debatten förde hon särskilt fram att biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla, inte längre bara för medborgare.

Stina vill nu fylla igen luckor i historieböckerna och vänder sig särskilt till Svensk biblioteksförnings medlemmar.

Den här hösten har jag sprungit ovanligt mycket på bibliotek och många bibliotekarier har hjälpsamt ur arkiven sökt upp böcker ingen av oss hört talas om av författare vi inte visste fanns.

Och varje gång jag kommer hem med en ny kasse böcker (ibland har jag till och med fått ta med mig en rullvagn), har jag känt mig så rik och formligen kastat mig över mina nya fynd.

DET HAR VARIT ett både intuitivt och målinriktat sökande och det känns som jag lagt ett pussel. ”Seg-rarna skriver historien” säger man, men jag skulle vilja ompröva det och säga att historien skrivits av de som suttit på makt och pengar, men att vår världs stora segrar för det mesta möjliggjorts och vunnits av några helt andra.

Den historia jag fick läsa i skolan handlade om kungar och krig. Den historia jag läst denna höst är den om kvinnorna och freden. Närmare bestämt den om de kvinnor över hela världen som genom århundraden burit upp fredsrörelsen. Och jag har läst för att föra denna historia vidare. För

att skriva en pjäs om dessa kvinnor. ”Vi skulle ha spelat Lysistrate” kommer den att heta, pjäsen som har premiär i januari 2016. Och det i en tid när vi åter börjat längta efter snabba lösningar, när upp-rustning åter ses som svar på oroligheter i omvärlden. När vi åter tror att det är vapen som kommer göra oss tryggare.

Men att tro det, är lika dumt som, vilket Bertha von Suttners formulerar i sin roman *Ned med vapnen* från 1889, att man av rädsla för regnet hoppar i floden för att

inte bli blöt.

Hon hade humor Suttner, och humor hade flera av de andra kvinnorna som dyker upp i denna farsartade teaterföreställning som under 2016 kommer att turnera runt i skolor och på bibliotek över hela Sverige.

VI FÅR FÖLJA MED Siri Derkert 35 meter under jord när hon i betong blåstrar in namnen på kvinnorna i Fågelstagruppern och argumenterar med manliga kommunpolitiker. Vi får möta Alva Myrdal som under lunchpausen vid nedrustningsförhandlingarna i FN springer ut till sin favoritbutik för att köpa en ny hatt.

Och vi får följa med när kvinnorna för exakt hundra år sedan, utan sociala medier eller mobiler, arrangerade kvinnornas fredssöndag, med möten på 343 platser runt om i landet och fick in över 88.000 namnunderskrifter på en protest mot kriget. Och man inser att vår tid har en del att lära om organisering.

I spåren av föreställningen kommer vi också starta ett stort forskningsprojekt – en insamling av berättelser om kvinnliga fredsprofiler och kvinnligt fredsarbete från hela världen, som sedan kommer att resultera i en utställning på Fredens hus i Uppsala.

DET HAR JU VARIT en stor debatt om avsaknaden av kvinnor i historieböckerna och vad gäller kvinnor som sysslat med fredsfrågan är mörkret än mer kompakt. Med detta projekt hoppas vi kunna börja täppa till dessa luckor, men även och kanske framförallt, visa på att det finns alternativ till den militarisering som i dag tycks ses som den enda vägens politik.

För det finns aldrig bara en väg. Det om något har dessa kvinnor lärt mig denna höst.

Stina Oscarson

Mer info om hela projektet finns på www.fredenshus.se

Stina Oscarson.
FOTO: FRANKIE
FOUGANTHIN

Höstens stipendiater kommer bland annat att resa till Svalbard.

Höstens resestipendier

SVALBARD OCH ISRAEL är två resmål för de stipendier som delats ut av Svensk biblioteksförning i höst.

Jonas Ringqvist har fått stipendium för att göra sina fältstudier på biblioteket vid The University Centre in Svalbard. UNIS är ett tvärvetenskapligt centrum för utbildning och forskning med fokus på Arktis. Jonas studerar vid Bibliotekshögskolan i Borås.

Åke Nygren åker till Israel för att studera hur arkiv, bibliotek och gallerier arbetar med interkulturell dialog, kulturarvsfrågor och digitala skaparverkstäder.

SVENSK BIBLIOTEKSFÖRENING delar ut resestipendier två gånger per år och i oktober för sammanlagt 117 000 kronor. 32 medlemmar hade skickat

in ansökningar. Förutom Jonas och Åke beviljades följande:

- Ika Jorum, Göteborgs universitetsbibliotek för studieresa till The Women's Library, London och Glasgow Women's Library.
 - Monica Norr, Örebro universitetsbibliotek för LILAC – Librarians Information Literacy Annual Conference i Dublin.
 - Paulina Sjöberg, Ystad gymnasium och Ann-Sofie Olsson, Malmö högskolas bibliotek för studieresa till Kenya och Kenya Library Associations annual meeting.
 - Jonas Petersson, Fyrissskolans bibliotek, Uppsala för studieresa till USA.
 - Karolina Andersdotter för International CopyCamp Conference i Warszawa.
 - Lillemor Torstensson, Svenska barnboksintitutet för studieresa till Internationale Jugendbibliothek i München.
- WW

Utvecklingsstöd för "sänkta trösklar"

SVENSK BIBLIOTEKSFÖRENINGS

styrelse har beslutat att fördela 2015 års utvecklingsstöd till tre projekt. Botkyrka bibliotek får stöd för projektet Biblioteksrummets "läsbarhet", Landskrona stadsbibliotek för projektet Biblioteket dokumentär och till Malmö stadsbibliotek för projektet Sagostunden som första möte med folkbiblioteket.

ENLIGT STADGARNA ska Svensk biblioteksförning främja och lämna ekonomiskt stöd till utveckling inom biblioteksområdet. Särskild vikt ska läggas vid framåtsyftande och nyskapande förslag.

Svensk biblioteksförnings styrelse har beslutat att särskilt prioritera insatser som syftar till att göra biblioteken tillgängliga och angelägna för fler och nya användare. Detta mot bakgrund av att klyftorna i biblioteksanvändning och läsvanor ökar i samhället.

Samtliga årets mottagare vill arbeta för just det. Botkyrka vill göra biblioteksrummet mer lättavläst även för ovana biblioteksbesökare, Landskrona stadsbibliotek vill utveckla en särskild programverksamhet med bland andra fristadsförfattare för att nå nya besökare och Malmö kommer att använda uppsökande sagoberättande på olika språk som ett första möte med folkbiblioteket.

FÖR 2015 FANNS 300 000 kronor i budgeten. 13 ansökningar inkom i år.

■ JN

Forskningsinitierande stöd till studie om evidensbaserad praktik

SVENSK BIBLIOTEKSFÖRENINGS styrelse har beviljat FD Ola Pilerot vid Högskolan i Borås årets forskningsinitierande stöd för projektet "Vad är evidens i praktiken? En etnografisk studie av bibliotekariers arbete".

Pilerot vill bland annat undersöka vad som utgör evidens i biblioteksarbete och

hur det förhåller sig till professionellt omdöme. Undersökningen är tänkt att genomföras med etnografiska metoder, som t.ex. deltagande observation och skuggning, men kommer att kompletteras med intervjuer och dokumentstudier. Projektet har beviljats 95 000 kronor.

SYFTET MED DET forskningsinitierande stödet är att stödja framtagandet av forskningsansökningar med biblioteksrelevanta frågeställningar och öka antalet sådana ansökningar till ordinarie forskningsfinansierare samt förbättra utsikterna till att ansökningarna beviljas.

■ KW

MOT NYA MÅL

"Dessutom öppnar BOOK-IT upp för olika typer av biblioteksservice och bra samverkan med landsbygden."

Åke Persson, Susanne Hägglund och My Myrberg från biblioteket i Härnösand.

Det är mycket på gång för biblioteket i Härnösand. Förutom att byta samarbetspartners och grannar i det vackert belägna femvåningshuset ska de också byta system. De är just nu i färd med att förbereda sig för bland annat BOOK-IT, Axiell Arena, eHUB och RFID.

– Det ska bli mycket spännande, säger bibliotekschef Susanne Hägglund. Jag har god erfarenhet av BOOK-IT sedan tidigare och vet att det är ett bra system. Dessutom öppnar BOOK-IT och BOOK-IT Flex upp för olika typer av biblioteksservice och bra samverkan med landsbygden.

– Och eHUB:en kommer att hjälpa våra användare att på ett enkelt sätt nå våra digitala media.

Bibliotekarie My och systemförvaltare Åke berättar att de var med om att byta system år 2000, för det då nybildade Sambiblioteket. Nu kommer de även att vara med i det här skiftet i egenskap av projektledare och support.

– Det är spännande, men det är klart att det är mycket att tänka på, säger My.

– Ja, vi måste hitta bra strukturer för allt, konstaterar Åke, som var med redan under 1980-talet under datoriseringen av flera av Norrlands bibliotek.